ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,268 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1904 ՄԱՐՏ 1 — 14 — 26 ԶԻԼՀԻՃԷ, 1321 — 1 ՄԱՐՏ 1320 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

بوزانتیون
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته، صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت كچیان
مطبعه و اداره خانه سی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولی
دائرۂ مخصوصه ده در

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՊԱԳԱՅ ՄԱՅՐԵՐԸ

Ա.

Այն իրաւամբ չհաղորդուական [?] խնամածաւայ [?] շրջանը զոր յղի կինը պարտի անցընել, կարեւորութեան, արդիւնաւորութեան և անսահման հոգածութեան արժանի վիճակ մ'է մեզ համար։ Սակայն ո՛րքան ցաւալի է տեսնել թէ ո՛չ միայն յղի կիներէն շատերը, այլ նաև զիրենք շրջապատող ընտանիքի անդամներն ընդհանրապէս անփոյթ ու խեթեւ [?] վերաբերում մը ունին հանդէպ այդ փափուկ կացութեան։ Ծնկնատագրականութեան [?] ու հնաւանդ սովորութեանց հետեւող զոհերու թիւն արհամարհելի չէ դժբախտաբար։ Հետեւաբար, շահեկանութենէ զուրկ չպիտի ըլլայ համառօտ, այլ խիստ օգտակար քանի մը ծանօթութիւններ տալ, որոց հմտանալն ամէն դասակարգի կանանց այնքան անհրաժեշտ է որքան ուղեցոյցը՝ նաւապետին, վրձինը՝ նկարչին։

Նախ՝ կարեւոր է գիտնալ թէ այլազան հիւանդութիւններ կան, որոնց արտաքին երեւոյթը մէկ քանի սովորական նշաններով յղութեան պատրանքը կուտայ, ինչպէս grossesse nerveuse 'որ յառաջ կուգայ զաւակ ունենալու բուռն բաղձանքի մը ազդեցութենէն, կամ ծննդական գործարաններու մէջ վիրաբուժական գործողութեան մը յատուկ հիւանդութիւններ, զորս ունեցող դժբախտ կիներն ինքզինքնին յղի կարծելով ամենացաւալի յուսախաբութեանց կ'մատնուին։ Ուրեմն, էական է նախ կարող բժիշկի մը միջոցաւ ստուգել, մանաւանդ փափկակազմ կամ վատառողջ կանանց յղութիւնն և յետոյ խղճմտօրէն ու լրջօրէն հետեւիլ առողջապահական հրահանգներու։

Անշուշտ չպիտի պահանջեմ որ յղի կիներն իբր ճշմարիտ հիւանդներ դարմանուին. երբե՛ք, անիկա բնական ու բնախօսական վիճակ մ'է, և ո՛չ թէ հիւանդութիւն մը. բայց և այնպէս աններելի, ամենամեծ սխա՛լ մը կ'գործեն բոլոր այն կիներն որոնք անտարբեր ու անփոյթ են այդ շրջանին մէջ։ Կին մը, ինչ դասակարգի որ պատկանի, կամ ի՛նչ տարիք ալ ունենայ, հաստատապէս համոզուելու է թէ յղութիւնն ամենափափուկ կացութիւն է, ամենաչնչին կարծուած անզգուշութիւն մը կրնայ շատ անգամ ողբալի ու անդարմանելի հետեւանքներ ունենալ։

Բժշկական տեսակէտով՝ յղի կիները թունաւորուած (intoxiquée) կ'համարուին, և անիկա շատ իրաւամբ։ Գաղափար մը տալու համար, համառօտակի բացատրեմ թէ ինչո՞ւ համար յղի կիները թունաւորուած կնկատուին։ Ո՛ և է մարդ, նոյն իսկ ամենաքաջառողջ կազմուածքով՝ թոյն արտադրող գործարան մը նկատուած է. հետեւաբար որքան ալ լաւ ուտենք ու խմենք, միշտ մեր նոյն նպատակին կ'ծառայէ, միշտ ինքզինքնիս աւելի կամ պակաս քանակութեամբ թունաւորելու (auto—intoxication) կ'նպաստէ։ Այս ճշմարտութիւնն երեւան հանեց Բրօֆ. Պուշառ, որ ներկայ դարուն ամէնէն ուշագրաւ և պատուելի դէմքերէն մին և բժշկութեան փայլն ու պարծանքն է։

Բայց ինչո՞ւ թունաւորման ախտանիշներէն զերծ կ'մնանք։ Որովհետեւ մեր մարմնոյն մէջ կան այն տեսակ գործարաններ, որոց պաշտօնն է թունաւորման վտանգէն միշտ փրկել, եթէ այդ գործարանները տկարացած չեն, և եթէ իրենց հիւսուածքին մէջ փոփոխութիւն մը մտած չէ։ Այդ գործարաններէն մին լեարդն է, որուն մատուցած բազմաթիւ ծառայութիւններէն մին ալ սա է որ կ'ջնջէ մասամբ կամ ամբողջովին այն թոյներուն ազդեցութիւնն որոնք կ'պատրաստուին մարսողութեան խողովակին մէջ և որոնք պիտի երթային նոյնութեամբ միանալ արեան հետ, եթէ լեարդը չըլլար։ Իսկ միւս կողմէ երիկամունքը (պէօպրէք) կայ, որուն պաշտօնն է արեան մէջ անցած թոյները մարդկային կազմուածքէն դուրս վանել մէզի միջոցաւ։

Ուրեմն ինչո՞ւ յղի կինը թունաւորուած նկատելու է, քանի որ ամէն մարդոյ պէս լեարդ և երիկամունք ունի։ Որովհետեւ որքան որ յղի կինն հիւանդ մը չէ, առողջ ալ չէ, անոր մարմնոյն մէջ չկայ ոև է գործարան, չկայ ոև է մաս մը, վերջապէս բջիջ մը որ յղութեան ազդեցութեան տակ իր հիւսուածքին մէջ քիչ կամ շատ փոփոխութիւն կրած չըլլայ, և այդ գործարաններէն ամէնէն աւելի ազդուողներն են դժբախտաբար ամէնէն կարեւորները, լեարդն և երիկամունքը, որոնք իրենց սահմանուած դերը կանոնաւոր չեն կատարեր, անկատար կ'գործեն։ Արդ, դիւրին է հասկնալ թէ լեարդն ազդուելով յղի կնոջ վիճակէն, չպիտի կրնայ արեան մէջ մտնելիք թոյներուն ազդեցութիւնն ամբողջովին ջնջել, թէ երիկամունքը չպիտի կրնայ ըստ սովորականին արեան մէջ գտնուած թոյները մարմնէն դուրս վանել։ Կ'սիրեմ յուսալ թէ այս համառօտ տեսութենէն բաւական պիտի ըլլայ կիներն համոզելու թէ ծայրայեղօրէն խնամք տանիլ պարտաւոր են ինքզինքնուն։

Առողջապահական խրատներ.—Սնունդ.—Յղի կնոջ սննդառութեան մասին որոշ օրէնք մը չկայ, անիկա կրնայ ուտել ամէն այն բաներն որոնց համար աւելի ախորժակ ունի, սակայն զգուշութիւն ընել պէտք է որոշ չափով դժուարամարս ուտելիքներու համար. աւելի լաւ է կարելի եղածին չափ քիչ քանակութեամբ ուտել մսեղէնները, իսկ որքան կարելի է, շատ ուտել բուսային սնունդները։ Պուշառի յայտնութենէն վերջ՝ նոյն իսկ առողջ մարդիկ զգուշացան և կ'զգուշանան շատ միս ուտելէ, որովհետեւ միսը բաղդատմամբ բուսային սնունդներու, շատ թոյներ կը պարունակէ։ Կիները, այսինքն յղի կիները շատ խոհեմ միջոց մը ընտրած կ'ըլլան, եթէ սովորական սնունդէն զատ, օրը գոնէ մէկ լիտր կաթ խմեն (ամէն 2—3 ժամը մէկ գաւաթ) ասոր առաւելութիւնը գերազանցօրէն վեր է ուրիշ ամէն տեսակ սնունդներէ, և ասոր յառաջ բերած ազդեցութիւնն իսկապէս գնահատելի և հրաշալի է։ Յղի կիները պարտին մասնաւորապէս խնամք տանիլ իրենց մարսողութեան մասին. ալ աւելի զգուշութիւն պէտք է փորի պնդութեան համար, որովհետեւ այդ կարգի կիներու առողջութիւնը խանգարող պատճառներէն մին է, հետեւաբար կանոնաւոր վիճակի մէջ ըլլալու է։ Դեղերու ընտրութեան գալով՝ պէտք է դարմանողին [?] խորհրդին հետեւիլ։ Առողջ կին մը երբ պնդութիւն ունի, կրնայ տուփեր [?] պատրաստել տալ որոնց իւրաքանչիւրը 0,30—0,40 սանդիկրամ cascara sagrada կամ Rhubarbeի փոշի պարունակէ և կամ դեղահատեր որոց իւրաքանչիւրը 2,02—0,03 սանդիկրամ podophyllin պարունակէ. ասոնցմէ մէկ տուփ կամ մէկ դեղահատ առնելու է պէտք եղած ատեն, պառկելու միջոցին։ Կիները պէտք չէ որ սոսկան երբ առաւօտուն կամ օրուան մէջ փսխում ունենան. անիկա չափաւոր սահմանին մէջ հիւանդութիւն մը չէ, այլ յղութեան յատուկ վիճակ մը։

Հագուստ.—Ասոր վրայ շատ երկար գրելիք մը չունիմ, որովհետեւ չեմ կարծեր որ կին մը այնքան անխոհեմ ու անմիտ ըլլայ որ յղութեան յայտնուելէն վերջ նեղ հագուստներու մէջ ճնշէ մարմինը։ Կարելի եղածին չափ լայն հագուստներ հագնիլ պէտք է, առանց սեղմիրանի, կամ յղի կիներու յատուկ քառակներով [?]։—Կիները զգուշանալու են վերջին ամիսներու մէջ ծնկակապ գործածելէ, ո և է կապով մը գոհանալու են առանց սեղմելու։ Այս մասին աւելի զգոյշ ըլլալ պէտք է, եթէ ոտուընքին [?] վրայ արեան երակները նշմարելի ըլլան և մութ կապոյտ գոյնով գծեր երեւան մորթին վրայ։ Ձմեռը խնամով պատսպարուիլ ցուրտէն, տաք պահող հագուստներ հագնիլ, իսկ ամառը զով պահող հագուստները միայն ընտրել, հագուստներուն տալու է այնպիսի ձև մը որ բնաւ արգելք չըլլայ ստինքներու ծաւալումին, կիները պարտին նաև նրբութեան ճաշակը մէկ կողմ դնելով ընտրեն այն տեսակ կօշիկներ որոցմով շատ հանգիստ ըլլան, ինչպէս նաև ուշադրութեան առարկայ ընել պէտք է կրունկին որ բարձր չըլլայ։

Պտոյտ.—Յղի կին մը պէտք է ամէն օր 1—2 ժամ ոտքով շրջագայութիւններ ընէ առանց յոգնելու, կրնայ նաև կառքով կամ շոգեկառքով ալ պտոյտներ ընել, սակայն հետիոտն շրջագայութեանց առաւելութիւնը սա է թէ ախորժակը կը գրգռէն։ Յղի կին մը զգուշանալու է վերջին ամիսներու մէջ երկար ճամբորդութիւններ ընելէ կառքով կամ շոգեկառքով, նոյնքան զգուշանալ պէտք է նաև առաջին ամիսներու մէջ, այսինքն յղութեան շրջանին սկզբնաւորութեան և վերջաւորութեան ամիսներու մէջ երբեք չընել երկար ճամբորդութիւններ կառքով կամ շոգեկառքով։ Այս եզրակացութենէն դիւրին է հասկնալ թէ ի՛նչ ողբալի հետեւանքներ կրնան յառաջ գալ մոռցուելու [?] ճամբորդութեանց վտանգաւոր ու ազնուականներ (?) նորութեան։ Յղի կիներու ներելի չէ երբեք պարել երեկոյթներու մէջ։

Լոգանք ու մաքրութիւն.—Յղի կինը կրնայ ամառը ծովու լոգանք ընել հարկ եղած զգուշութիւնները ձեռք առնելով, այսինքն եթէ արդէն սովորութիւն ունի ծով մտնելու, եթէ ծովին ջուրը գաղջ է, հետեւաբար ո՛չ առաւօտ և ոչ ալ իրիկունը, այլ կէս օրուան մօտ. ծովու մէջ պէտք չէ երկար ատեն մնալ, քանի մը վայրկեանի տեւողութիւնը բաւական է. պէտք չէ ծովի մէջ շարժումներ ընել և կամ լողալ, և վերջապէս եթէ ուրիշ անգամ յղութեան շրջանի մէջ ծովու լոգանք փորձած և վատ արդիւնք տեսած է, պէտք չէ երկրորդ յղութեան ատեն նոյնը կրկնել։ Կիները պարտին ընդհանրապէս մարմնով մաքուր ըլլալ և ա՛լ աւելի մաքուր պահել մարմնոյն այն մասերն որք շատ շուտ կ'աղտոտին։ Մասնաւոր խնամքի առարկայ ընելու են նաև ստինքները, զգուշանալ ցուրտէն և անխոհեմաբար սեղմելէ։ Այն կիներն որք ջերմ փափաք մ'ունին իրենց պզտիկներն իրենց կաթով դիեցնելու, պարտին ծայրայեղօրէն մաքուր պահել ստինքներնին, ամէն օր պօռիքի [?] գաղջ ջուրով և օճառով լուալ, առաւօտ և երեկոյ դարձեալ լուալ տարբեր ջուրով մը որ պարունակէ 4 կրամ tannin, և 120 կրամ ջուր [?]. այս խնամքը մասնաւորապէս կ'յանձնարարեմ, որովհետեւ առանց այս առողջապահիկ միջոցներուն, քանի քանի կիներ ծննդաբերութենէն վերջ ստինքներու ճեղքուածներ և բորբոքում ունեցած են, որք շատ ցաւ կը պատճառեն և դիեցումի արգելք կ'ըլլան, նոյն իսկ երբեմն ստինքի պալար յառաջ կուգայ։ Մաքրութեան խնամքը պէտք է սկսիլ յղութեան սկզբնաւորութենէն, որովհետեւ եթէ անհոգութեամբ կամ ծուլութեամբ անփոյթ գտնուին, ոչ միայն դիեցումն անկարելի կ'դառնայ, այլ և ծննդաբերութենէն վերջ շատ դժուար կ'ըլլայ դարմանել. և գրեթէ միշտ դեղերն անգամ անօգուտ եղած են։

Կարելի եղածն ի գործ դնել պէտք է, որպէս զի յղի կիները վերջին ամիսներուն մէջ շատ չյոգնին, եթէ կ'ուզեն առողջ ու կայտառ զաւակներու ծնունդ տալ։ Փորձով կ'տեսնենք թէ այն կիներն որք ծննդաբերութենէն ամիս մը առաջ maternité եկած են, առողջ, աշխոյժ զաւակներ ունեցած են, իսկ անոնք որ մինչեւ վերջ աշխատելով, ծննդաբերութենէն մէկ քանի ժամ առաջ կուգան, ճողած (chétif), ողորմելի զաւակներ կ'ունենան։ Յղի կիները լաւ կ'ընեն, եթէ նոր ներկուած տան մէջ չբնակին. նոյնպէս վնասակար է խոնաւ, մութ, աղտոտ սենեակներու կամ տուներու մէջ բնակիլը։ Ասոնց համար վնասակար է կարի մեքենայով շատ աշխատութիւնն ու մանաւանդ երբ ոտքի մեքենայ մ'է. օգտակար չէ նոյնպէս խոհանոցի մէջ երկար ատեն աշխատիլը. զգուշանալ պէտք է մանաւանդ լուացքի օրերը։ Մասնաւորապէս հոգ տանիլ պէտք է որ յղի կիները չբարկանան և չյուզուին անակնկալ պատճառներէ։

Մ.Ռ.Բէլէ. — ՄԻՒՌՈՆ ՉԻԼԵԱՆ

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

Շատ անգամ յեղյեղուած և գրեթէ ընդհանուր բողոքի գոյն առած ասութիւն մ'է մարդոց մէջ այն կարծիքը թէ ներկայ քաղաքակրթութեան պահանջները հետզհետէ կ'միտին զմեզ հեռու պահելու Բնութեան ծոցէն։ Ու կ'խորհինք թէ քաղաքակրթութիւնը, — իրապէս այս անունին արժանի առնուած քայլ մը, եղած ատեն [?] մը մարդկային անծանօթ գործունէութիւններու համայնածաւալ կալուածին մէջ, — իր ընձեռած բիւրազան բարիքներովը հանդերձ, որք հեշտավարիկ կ'ընծայեն կեանքն և ախրելի [?] կ'ընեն մարդուն իր օրական կենցաղը, — կրնա՞յ երբեք փոխարինել այն մեծ զրկանքն որուն ի հարկէ կ'ենթարկուին անհատականութիւնք, ստիպուելով հեռու ապրիլ Բնութենէն։

Եւ արդարեւ, ի՛նչ բարիքներով լեցուն է Բնութիւնը. ուշադիր դիտողի մը համար ինչ պատուական դասեր կան Բնութեան ամէնէն թաքթաքուր խաւերուն ու խորշերուն մէջ. Բարիին, Գեղեցիկին ու Ճշմարիտին մշտահոս աղբիւրն ան չէ՞ միթէ, բացարձակ կատարելութիւններու եւ մտատիպար սլացումներու և հոգիի ամէնէն գերանուրբ հեշտանքներուն տեսիլն ու վայելքը չէ՞ տար միթէ նո՛յն իսկ պարզ մէկ հայեացք մը Բնութեան հրաշափառ համայնապատկերին ուղղուած։ Արուեստին արտադրած ամէնէն մեծ հրաշակերտներն անգամ չեն կրնար տալ մտքին, ամբողջ [?] մասնիկն այն յուզումնախառն սարսուռին, զոր ուշադիր մէկը կ'զգայ Բնութեան քամահրելի համարուած փոքրագոյն իրին իսկ հանդէպ։ Մէջոմ [?] մը վրձինին տակ նոր կենդանութեամբ մը յայտ կուգայ, օրինակի համար, ձիու մը, աքաղաղի մը պատկերը. կ'կարծես նշմարել այդ անկենդան կտաւին վրայ մկանունքները, կծկումները մոլեխանդաքերին [?], զոր չարաճճի պատանի մը պայքարի կ'մղէ. փետուրները կ'ուռին, վիզը կ'ձգուի, բլուր կ'ուղղուի քրտօրէն հառաչակորդին [?] պարանոցին, փայլակի շողիններ կ'ալտիան դարձող ակնագունդներուն մէջ, և իրօք, այո՛, կրնաք երդնուլ որ կ'տեսնէք այն սարսուանքն որ կը պատէ հէք աքաղաղին փոքր մարմինը մաշկ [?], պայքարին ստացած թափին հետ։ Իրաւ, հիանալի են բոլոր ասոնք, և պարագայ [?] այն պատուական ձեռքին, որ ա՛յսքան ճշգրիտ գոյներով կ'յաջողի պատկերացնել Բնութեան իրերը։ Հապա սա՛ ձին, որ խրոխտ կ'սիգայ ժայռի մը կուշտին արձանացած՝ իր նուրբ իրանի բոլորանուէր չքեղութիւնով. տեսէ՛ք թէ վարպետ արուեստագէտն ի՛նչպէս ի յայտ բերեր է վրձինի ուշադիր և խղճամիտ հարուածիկներով՝ անոր ռնգունքը, ուրկէ դուրս կուգան շոգիի նուրբ, բարակ ու մարմրուն սիւնակներ, կ'զգաք թէ բանի մը զգաստութիւնն ստացած է մտացի անասունը, և բաշը, որ ողորկ միապաղաղութեամբ մը կ'խափուի վիզն ի վար։ Այլազգութիւնի [?] մը վերջին վրձինին տակ ամէն օր մեր աչքերուն առջեւ յաջորդէն տարածուող ծովը նոր պատկերներ, նոր տեսիլներ կը բերէ ի հանդէս, յայտնութիւններ գրեթէ, զորս բարեդէպ զուգորդութեամբ մը կը հիւսեն չքեղօրէն արեւին վառ կամ մարմրուն ճառագայթները վէտվէտուող, փրփրադէզ, գոռացող ծովուն ցածուկ կամ երկնաբերձ ալիքներուն հետ, — և զորս վարժ, ճարտար արուեստագէտի մը խորաթափանց ակնարկն ևեթ կրնար խուզել, ի վեր հանել Բնութեան այս գաղտնածածուկ խաւերուն ընդերքէն։ Այո՛, բոլոր ասոնք հիանալի գործեր են, Արուեստի բարձրագոյն արտայայտութիւններ, յաւիտենական պատիւ մարդկային իմացականութեան համար, որ գիտցեր է ի վեր հանել ի բնէ եւ իսկութեամբն անխօս և անինքնայայտ տարրերու և իրերու հոգեբանութիւնը, հոգեկան վրդովիչ գաղտնիքները, վերջապէս՝ աւելի պարզելով զանոնք, բերեր է բնական իրերն աւելի հասկնալի վիճակի։ Ինչպէս որ գրագէտն աննշմար անցնող շատ պարագաներ իր քննութեանը բովէն կ'անցընէ մի առ մի, և ընդհանրութիւններ կ'հանէ անոնցմէ յաճախ, այնպէս ալ նկարիչն իրերու և տարրերու շատ անգամ անյարիր յատկութիւններն ի մի բերելով — որովհետեւ Արուեստի ճշմարիտ գործ մը մտատիպարի պատկերացում մը պէտք է ըլլայ,— երեւան կ'հանէ համաձև և զուգաչափ ամբողջութիւն մը, որ կ'արժանանայ ընդհանուր հաւանութեան։ Բայց բան մը կայ, էական կէտ մը, զոր Արուեստն երբեք չպիտի կարենայ տալ իր պատկերացուցած իրերուն, կեանք. Բնութիւնն աղբիւրն է կեանքին։ Եւ իբր այդ՝ անոր մէջ հարկ է որոնել բոլոր այն նիւթերը, ատաղձները, զորս որքան ալ պճնազարդելու ճգնի Արուեստը, ծիծաղելի յաւակնութեամբ մը, տափակ բանագողութենէ մ'անդին չպիտի կրնայ անցած ըլլալ։ Արուեստն որքան ալ բարձրանայ, նրբանայ, դարձեալ չպիտի կարողանայ տալ այն սարսուռը, գերանուրբ զգացողութիւնը, զոր հաւասարապէս ամէն մարդ կ'զգայ ի տես անոր պատկերել ջանացած Բնութեան այս կամ այն մասին։ Արուեստն որքան ալ ճգնի, տագնապի, կրկնապատկէ իր գործունէութիւնը, դարձեալ երեւան չի կրնար բերել այն վեհաշուք խորհուրդն որ երեւան կուգայ տարրերու ներդաշնակ միութեամբ։ Երաժշտութիւնը շատ աղօտ մէկ գաղափարը կուտայ միայն այն փառաւոր երաժշտութեան, որ կ'հնչուի Բնութեան հաղարաղի [?] Եւրոպայի [?] վրայ։

Ջութակին թելերը կամ դաշնակին ստեղնաշարն երբեք չեն տար այն զգացումը, զոր անհատները կ'ունենան ի լուր այն տիեզերական երաժշտութեան, որ կ'ստեղծուի միացումովը թռչուններու դայլայլիկներուն, տերեւներու սօսափիւնին [?], առուի դգըչիւնին ու ծովու ալիքներուն ճողփիւնին։ Զի վերջապէս, Արուեստը, իր բոլոր կատարելութիւններովը հանդերձ, Բնութեան այս յարափոփոխ կեանքին, Բնութեան այս կայտառուն ոգեւորութեան մէկ կամ առ առաւելն մէկ քանի վայրկեանները կրնայ պատկերացնել, նուազ այն իսկութիւնը, որ սեփական է Բնութեան, կեանքը։ Բնութեան ձայնն Անոր ծոցին մէջ միայն կարելի է լսել, և եթէ Արուեստը կ'յաւակնի արտաբերել զայն, սուր կամ խաղոտ [?] զալարում մ'է միայն որ կ'հնչեցնէ ականջներու մօտ։

«Վերադարձ դէպ ի Բնութիւն» վարդապետութեան կուսակիցներն ո՛րքան ալ չափազանց պահանջկոտութիւններ ընեն թէ մարդ անհատը պէտք է որ իր կենցաղն ըստ ամենայնի պատշաճեցնէ Բնութեան, բայց կէտ մը կայ որ հաւասարապէս իրաւացի կ'գտնեն բոլոր մարդիկ ալ,—հակառակ չերթալ Բնութեան։ Երբ մարդ իր մէջ կ'խաթարէ այն զգացումները զորս Բնութիւնը դրեր է իր մէջ, ընթանալու համար ի յառաջագունէ գծուած կանոններու մէջ, փճացումի և անէացումի անել բաւիղի մը ներկայութեան կ'ենթարկէ ինքզինք։ Ըստ Լատին քերթողին ասութեան, ապրիլ ըստ Բնութեան, այս է մարդուս պարտքը։ Եւ կեանքով հարուստ ու ոգեւորութեամբ անսպառ այն Բնութիւնն որ մարդուն կ'ներշնչէ Արուեստի այս այլազան սեւերը [?], նրբերանգութիւնները, պիտի անոր առաւ նաև իր կեանքին կանոնը։

Մեր ամենօրեայ կենցաղին օրինակն իսկ կ'տեսնենք Բնութեան պարզած տեսիլներուն մէջ։ Բայց եթէ քաղաքակրթական չափազանց պահանջներ թոյլատու չեն որ մարդ ապրի Բնութեան կեանքը, անկաշկանդ պայմանագրական կապերէ, զորս շահամոլ եսասիրութիւն մը կ'ստեղծէ, իբր պահանջ, այլ ո՛րքան յառաջ կ'երթայ հակայարաբոյլ [?] Գիտութիւնը, ա՛յնքան աւելի պարտաւորութիւններ կ'ունենանք որ իբր բարոյական էակներ ուշի ուշով զննենք այն գաղտնի ուժերը, զորս Բնութիւնը, անմեռ, ներոյժ Բնութիւնը կ'պահէ իր ալոցը [?] մէջ։ Եւ երկիւղած այս զննութիւնը Բնութեան իրաց և արտայայտած գործունէութիւններուն, մարդոց մէջ կ'ծնուցանէ այն խորին յարգանքն որ բնական հետեւութիւնն է, երբ դէմ յանդիման կ'գտնուինք տիպար կատարելութեան մը. Բնութիւնն այս կատարելութիւնն է ա՛նա, տարրերու, բուսական և կենդանական՝ ամենամանր մարմիններէ մինչեւ կատարելագոյն գոյացութիւններու և էութիւններու կրկնակ աշխարհով, անշեղլի, անփոփոխ, անմեռ բնական օրէնքներու իր անհուն շղթայումով, որ կ'ըլլայ ձայն մը բարձրաբարբառ ամէն անոնց մէջ, որ կ'ժպրհին օձուել Անոր դէմ, որովհետեւ ամէն սայթաքում Մայր Բնութեան ծոցին մէջ, իր հետ կ'բերէ անպատճառ անկում բարոյական և նիւթական անձնաւորութեան. գաղափարի աշխարհին մէջ՝ Արուեստը կ'նկուն [?], երբ արուեստագէտը կ'փորձէ ա՛լ իրեն պատկեր չունենալ Բնութիւնը, և եսական երեւակայութեան մը խոլ թափին հետ կ'ընծայնայ գահավէժ, և բարոյական Անձը, Բարոյականը կ'մեռնի, երբ ա՛լ կ'դադրի Բնութիւնն իր ուղեցոյցի պաշտօնը կատարելէ,—զի նա՛ է Ճշմարտութիւնը. պէտք է իրե՛ն հետեւիլ։

ՊԱՐՈՅՐ Ռ. ՔԷՉԵԱՆ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՓՂԻՍ, Փետր. 15.

ՄԱՀ ԺԷՆԷՐԱԼ ԲԷՀԲՈՒԴԵԱՆԻ

Հանգուցեալ Մագթաղինէ Տատեանի ամուսին Ժէնէրալ Բէհբուդեան, որ բաւական տարիներէ ի վեր անդամալոյծ եղած իր բնակարանին մէջ կ'ապրէր, Փետր. 7ին յանկարծամահ եղաւ, (ինչպէս համառօտիւ ծանուցուած էր լրագրոյս Երէկուան թիւով։) Ծերը երկու տարի ապրեցաւ իր Տիկնոջ մահէն յետոյ, որ 1902 Փետր. 5ին, Մեծ Պահոց առաջին շաբթուան Դշ. օրն հոգին յանձնուեցաւ, և սա ալ նոյն ամսուն և դարձեալ Մեծ Պահոց Ա. շաբթուն հոգին պիտի յանձնէր, 4 օր յետոյ։ Հանգուցեալ Ժէնէրալ Բէհբուդեան քաջ ռուսագէտ և ֆրանսագէտ էր, բայց գրեթէ հայերէն չէր գիտեր։ Հայերէնն իր Պոլսեցի Տիկնոջ թարգմանութեամբ [?] էր որ քիչ շատ խօսիլ սորված էր։ Իսկ թուրքերէն բաւական լաւ կ'խօսէր, բայց ո՛չ թէ այստեղի աղճատ խօսուածքին պէս, այլ Պոլսոյ մաքուր թուրքերէնին և ընտիր օսմաններէնին պէս։ Իր կենսագրութիւնը գրելու չափ նշանաւոր գործ մ'ըրած չէ և ոչ ալ հանրօգուտ ո՛ և է գործունէութիւն ցոյց տուած։ Խիստ պարկեշտ և հաւատարիմ աստիճանաւոր մ'էր, և բոլոր երեւելիներէն, զինուորական թէ քաղաքական պաշտօնեաներէն կ'յարգուէր, ինչպէս Փոխարքայ Միխայէլ դուքսին ալ սիրելին էր։ Ունեցած բաւական մեծ հարստութիւնը կտակած է ռուս բարեգործական հաստատութիւններու, և իր եկեղեցւոյն գո՛նէ մանկանց և աղջկանց անգամ բաժին մը հանած չէ, որպէս զի իր և իր գերդաստանին անուամբ սանուհիներ և սաներ ունենային զանազան դպրոցներու մէջ։ Հանգուցեալը, Բէհբուդեան հռչակաւոր գերդաստանին վերջին շառաւիղն ըլլալով, իր մահուամբ կ'վերջանայ նոյն տոհմը։ Նոյն տոհմէն ուրիշ գեներալ Բէհբուդեան մ'էր որ մասնակցած էր յօրինմանը 1836ի Մայր Աթոռոյ Կանոնա-

---

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԼՈՐՏ ԼԻԹԹԸՆ (24)

ԲՈՄՓԷՅԻ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԸ

ՎԷՊ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

Բ.—ԽՈՆԱՐՀՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔՈՒՄԸ

Աբոսիտէս շարունակեց.—Տարտամ ու լափլիզող ըղձանքներով խռովեալ ցերեկներս և պատիր տեսիլքներով աղցուն [?] գիշերներս չարչարելի անստուգութեան մը մէջ անցան յուշիկ։ Հագայ այս պատմուճանը, խաբեբայի մը խորհրդաւոր խօսքերէն հրապուրուելով, բայց բնութիւնս ընդվզեցաւ այս վարդապետութեան օրէնքներէն զոր պարտաւոր էի քարոզել։ Ճշմարտութիւնը փնտռելով, ստութեան տարածիչ մ'եղայ։ Վերջին գիշերն ուր տեսայ քեզ, տակաւին ունէի այն երկնային յոյսերը զոր այս թշուառականը սպրդեցուցած էր հոգիիս մէջ։ Թշնամի ըլլալով կեղծաւորութեան, հաւատքի խաբէական խօսքերու։ Այլայլած, վտանգաւոր ճամբուն մէջ կորսուած, երդմնազանցութիւնը միացուցի յանցանքին։ Իտէալի քօղն որ ինձմէ կ'ծածկէր անյատակ և անլոյս անդունդ մը, անյայտ եղաւ յուշիկ, ինծի թողլով միայն իմ անխոհեմութիւններուս և կսկծագին ցաւերու սարսափը։ Տեսայ որ հրէշի փոխուեցաւ այն որ կիսաստուած մը կ'երեւէր ինծի։ Չեմ գիտեր թէ ո՛ւր կ'երթամ։ Այս մոգերուն մեզ քարոզած աստուածները գոյութիւն ունի՞ն իրօք։ Դիպուածին զաւակնե՞րն ենք արդեօք։ Օ՜հ, ո՞վ պիտի լուսաւորէ զիս։ Այս վաղանցիկ և տխուր կեանքէն ետքը Ոչնչութիւն պիտի ըլլա՞յ ուրեմն։ Օհ, ըսէ՛ թէ ի՛նչ է քու հաւատալիքդ։ Անէացո՛ւր տարակոյսներս, եթէ կարողութիւն ունիս, և քու վարդապետութիւնդ պիտի հռչակեմ երկրի բոլոր արձագանգներուն...։

—Դժբա՛խտ Թափառական, պատասխանեց Նազովրեցին (նորահաւատ քրիստոնեան)։ Քու խոստովանութիւնդ զարմանք չի պատճառեր ինծի։ 80 տարի առաջ, մարդը տակաւին հաւատք չունէր Աստուծոյ վրայ, ոչ ալ ստոյգ ապագայի մը վրայ, գերեզմանէն անդին։ Բայց նոր օրէնքներ հռչակուեցան անոնց որք ականջներ ունին։ Երկինք մը, ճշմարիտ Ողիմպոս մը յայտնուեցաւ հաւատացեալներու չլացած աչքին առջեւ։ Մտիկ ըրէ ուրեմն ինծի, խեղճ մոլորեալ տղայ...։

Եւ իր ընկերին հաւատքի բերելու նախանձախնդիր մարդու մը սրտագրաւ եռանդով, Նազովրեցին Աբոսիտէսի հաղորդեց Ս. Գրքին խոստումները։ Խօսեցաւ Քրիստոսի չարչարանքներուն վրայ, անոր հրաշքները պատմեց խանդավառութեամբ, անոր մահուան վրայ լացաւ, անոր յաղթական յարութիւնը փառաւորեց և վերջապէս, լուսափայլ աչքերով, փրկչին հիանալի վարդապետութիւնն յայտնեց։ Իր եռանդուն, համոզիչ ձայնով նկարագրեց այն անբիծ աննիւթական դրախտն որ յատկացուած է առաքինութեան համար, և դժոխքն ու անոր սանձարձակ չարերը, որք կ'սպասեն մեղաւորներուն։ Աբոսիտէս մտիկ կ'ընէր յուզումէն դողդողուն։—Եկո՛ւր, շարունակեց Օլինթոս, եկուր մեր հաւաքոյթներուն խոնարհ վայրը։ Իրաւ է որ տակաւին շատ մարդ չկայ, բայց ամէնքն ալ ընտրեալ սիրտեր են։ Եկուր մտիկ ըրէ մեր աղօթքը, դիտէ մեր զղջումի արցունքներուն անկեղծ քաղցրութիւնը, մասնակցէ մեր պարզուկ պատարագին ուր ո՛չ պսակ կ'ընծայենք ոչ զոհ, այլ որու մէջ կ'դնենք մեր հոգին։ Այն ծաղիկները, որք մեր սրտին տաճարին վրայ սփռուած են, չեն թառամիր երբեք։ Աւելի կ'փթթին երբ ոչ եւս ենք, մեզ կ'ընկերանան գերեզմանէն անդին, երկինքի մէջ կ'վերածնին մեր քայլերուն տակ եւ երկնային բոյրով մը կ'գինովցընեն մեզ։ Հոգիէն բղխելով, հոգիին պէս աննիւթական են անոնք։ Այս զոհաբերութիւններն են նուաճեալ փորձութիւններ, յաղթական զղջումով մաքրուած մեղքեր։ Եկուր, օ՛հ, եկուր, և պատրաստէ այն ահաւոր ու չլացուցիչ ճամբորդութեան որ խաւարէն կ'տանի ճանչագեղ լոյսը։ Այսօր Տիրոջ օրն է։ Մենք սովորաբար գիշերը կ'խմբուինք, բայց մինչ ոմանք այս ժամուն գումարուած են։ Ի՛նչ ուրախութիւն, ի՛նչ յաղթանակ երբ կորուսեալ ոչխար մը տանինք։

Աբոսիտէս ի բնէ մաքուր սիրտ մ'ունէր։ Ցնցուեցաւ Օլինթոսի վեհանձն խօսքերէն։ Այս մարդը, իբրեւ անկեղծ քրիստոնեայ, ինչպէս ամէնքն եղան այն ատեն, իրեն երջանկութիւնը կ'սեպէր ուրիշներուն երջանկութիւնն և իր սուրբ փառասիրութեան մէջ ընկեր կ'փնտռէր յաւիտենական կեանքի համար։ Քուրմն [?] հասկցաւ թէ ո՛րքան գերազանցապէս մեծ էր այսպիսի ձեռնարկութիւն մը։ Մխիթարուեցաւ, նուաճուեցաւ, և իր բոլոր եռանդեամբ յանձնուեցաւ յուսոյ։ Եւ յետոյ հոգեկան այսպիսի վիճակի մը մէջ էր որ առանձին մնար։ Աւելցնենք որ քիչ մը հետաքրքրութիւն կ'միանար իր ըղձանքներուն։ Ջերմապէս կ'փափաքէր ներկայ գտնուիլ այն արարողութիւններուն որոց վրայ այնքան խորհրդաւոր ու հակասական զրոյցներ կ'շրջէին։ Իր տարաղն իրականութիւնն յիշեցուցած ըլլալով իրեն, ցնցուեցաւ, վասն զի Արբաքէսը միտքն եկաւ և ակնարկը Նազովրեցիին վրայ սեւեռեց մտահոգ։ Օլինթոս պայծառ դէմք մ'ունէր, և այն աչքերու եղբայրական սպասումին մէջ զոր կը ցոլացնէին իր դիմագծերը, Աբոսիտէսի հոգեւոր փրկութեան գաղափարը միայն կար։ Երիտասարդ քուրմն իր պատմուճանը ծածկելու համար վերարկուին մէջ փաթթուելով, ըսաւ.— Առաջնորդէ զիս, քեզ կ'հետեւիմ։

Օլինթոս անոր ձեռքը սեղմեց ուրախութեամբ և դէպ ի գետը քալելով, նաւակ մը կանչեց։ Նաւակն եկաւ կեցաւ իրենց առջեւ, ուր նստան կտաւէ վրանի մը տակ որ արեւին դէմ պաշտպանեց զիրենք։ Նաւակներ կ'խաչաձեւէին արագ արագ ճեղքելով ջուրը։ Անոնցմէ մին, որ եղերքէն կ'քալէր և որուն յանակարդը [?] ծաղիկներով զարդարուած էր, անուշ երաժշտութիւն մը արտաբերեց։—Այսպէս, ըսաւ Օլինթոս, այն նաւակը ցոյց տալով, այսպէս կ'երթան Պերճանքի ու Հաճոյքի պաշտօնեները, անհոգ ու զուարթ կ'երթան դէպ ի մեծ Ովկէանը փոթորիկներու և նաւաբեկութիւններու, մինչ մենք յաւիտենական գետը կ'անցնինք լռին ու հանդարտ։ Վրանին մէկ բացուածքէն, Աբոսիտէս նշմարեց Իոնան որ կլաւքոսի քով նստած էր։ Օլինթոս և իր բարեկամն արուարձան մը եկան, ծառուղիի մը մօտ, ուր փոքրիկ և ողորմելի տուներ կային։ Օլինթոս փողոցներու լաբիւրինթոսի մը մէջէն քալեց տարաւ մինչեւ սեւ տան մը որ միւսներէն քիչ մը աւելի մեծ էր։ Երեք հարուածներ զարնուեցան դրան որ բացուեցաւ և գոցուեցաւ երկու մարդոց վրայ։ Անցան նրբանցքէ մը և փոքրիկ դրան մ'առջեւ հասան։ Նազովրեցին բախեց և պոռաց.—Խաղաղութիւնը թող ձեզի հետ ըլլայ։

Ներսէն ձայն մը հարցուց.— Խաղաղութիւնն որո՞ւ հետ։

—Հաւատացեալին հետ, պատասխանեց առաջնորդն և դուռը բացուեցաւ։

Լուռ և մտամփոփ, 12 կամ 14 անձեր նստած էին կիսաշրջանակ, փայտէ խաչի մը դէմը։ Իրենց աչքերը վերցուցին նորեկներուն վրայ և անխօս մնացին։ Նազովրեցին իսկոյն ծնրադրելով Քրիստոսի առջեւ, սկսաւ աղօթել, աչքերը խաչին վրայ սեւեռած։

EDWARD BULVER, LORD LYTTON.
(The last days of Pompeii.)
(Շար.) Թարգմ. Փ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ.

գրին, զոր վերաքննող նոր կանոնագիրը դեռ չեկաւ Ս. Էջմիածին, և կ'ըսենք թէ յատուկ Ցանձնաժողով մը պիտի պատրաստէ զայն։

Հանգուցեալ պաշտօնակալը, ինչպէս յայտնի է, բազում տարիներէ ի վեր անդամալոյծ ըլլալով, գործօն ծառայութիւն չէր վարած։ Իր երիտասարդութեանը Կ. Պոլիս եկած, և Տատեանց գերդաստանին փեսայացած ըլլալով, սիրած էր Պոլիսը, բարեկամական յարաբերութիւն հաստատած էր Օսմ. աստիճանաւորներու հետ, և ի Տփղիս ինք և իր Տիկինը միշտ յարգանօք կ'հիւրասիրէին ու կ'մեծարէին Օսմ. ընդհանուր հիւպատոսները։ Մինչև վերջին այսպիսի բարեկամական յարաբերութիւններ պահած ըլլալուն համար, իր յուղարկաւորութեան ներկայ եղողներուն մէջ կար նաև Օսմ. ընդհանուր հիւպատոսը։

Փետր. 14, Տեառնընդառաջի չաբաթ օրն օդը չատ գեղեցիկ էր, գարնան տաքցնող արեւով մը. չատեր ամառուան հագուստով և հովանոց բացած էին։ Առաւօտեան ժամ 9էն երկսեռ բազմութիւնն արդէն սկսեր էր հաւաքուիլ, Վանքի առաջնորդանիստ եկեղեցիէն մինչև Միխայէլովսքի ճամբուն երկու կարգերը բռնելով, և տուներու պատուհաններուն առջև պատշգամները լի էին, ինչպէս և նոյն ճամբուն խանութները։ Կառքերու և հանրակառքերու երթևեկութիւնը դժուարացած էր, մինչև հանգուցեալի տունն ի Միխայլովսկի, Տավիւտ—Փաշայէն կամ Լիթեէմէզէն մինչև Գումգափուի Մայր եկեղեցւոյ չափ տեղ մ'է։ Ժամ 10ին ամբողջ մէկ գունդ զօրք իրենց հրամանատարներով եկան, հանգուցելոյն տան առջևէն մինչև Վարանցովի կամուրջը կարգով չարուեցան, իրենց հրացաններու սուիններն ամցուցած. զինուորական նուագախումբը գերոց գլուխը կանգնած էր դրան առջև։ Հետզհետէ եկան քահանայք, դպիրք և եպիսկոպոսներ, Եղիշէ Վրդ. Մուրատեան, Էջմիածնայ Վանքին գործակալ Տիրայր և Պըլըճեան վարդապետներն և կուսանաց մենաստանի բոլոր կոյսերը։ Ամէն արհեստաւորաց պետերն իրենց պատկանած նշաններով, սևեր պատած, եկան կարգով կեցան զօրաց դէմը։

Ժամ 11ին մօտ արարողութիւնն սկսաւ և ժամ 11ին սկսաւ չարժիլ թափորը, որուն առջևէն կ'երթային ոստիկաններ և արհեստաւորք իրենց նշաններով. երեք բարձիկներու վրայ դրուած չքանշանները կ'տանէին երեք զինուորական սպաներ. նշանակիրներուն ետևէն. չորս արհեստապետներ չորս ծայրերէն բռնած կ'տանէին դագաղին կափարիչն որուն վրայ դրուած էին ժէնէրալութեան գլխարկն և մէջքի քէուրը. ետևէն դասաղանակիրները, խաչ, մոմակալ և կոյսերն իրենց ոսկեթել բռնուած չապիկներն հագած, ոմանք ոսկեթել ուրարներն ալ կախած, քահանայից դասի մէջտեղէն կ'երթային։ Դագաղը կ'տանէին ձեռքերու վրայ բարձրացուցած գլխէ վեր. երկու կողմէն վեց զինուորք բաց սուիններով և ետևէն ժէնէրալներ, գնդապետներ և զինուորական ու քաղաքական բարձրաստիճան պաշտօնեաներ և օտարներ, հիւպատոսներ։ Անոնց ետևէն զինուորական նուագախումբը, և ճամբուն բարեկ կեցող զինուորական գունդն սկսաւ նուագախմբին ետևէն չարժուիլ չար ի չար։ Զօրագունդին ետևէն թնդանօթաձիգ զինուորք, որք միասին կը տանէին երկու մեծ թնդանօթներ ըստ սովորութեան։

Թափորն այսպէս յամրաքայլ յառաջ երթալով բազմութեան մէջտեղէն, ժամը 12 ին հասաւ Վանքի առաջնորդանիստ եկեղեցին, ուր Պատարագն սկսուած էր, և պատարագիչն էր Եղիշէ Վրդ. Մուրատեան։ Եկեղեցին արդէն լեցուեր էր երկսեռ բազմութեամբ, և զինուորական սպաներ եկեղեցւոյ դուռներուն առջև, չղթայ կապելով արգիլեցին այլ ևս մուտքը ժողովուրդին որ դուրսն հազարներով լեցուած էր։ Հայր մերի ժամանակ պատարագիչ Մուրատեան Վ. դամբանական մը խօսեցաւ, մէկ քանի խօսքով բացատրելով անոր երիտասարդ ժամանակէն առած ուսմունքը, և զինուորական ծառայութեան մէջ մտնելով, բարձր պաշտօնէից սիրելի դառնալն և Տատեան գերդաստանէն իր ընկեր ընտրելը, թէ ժամանակէն, առանց մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցանելու, անդամալոյծ եղաւ, որուն հաստատարմաբար սիրով կ'տանէր իր ամուսին իշխանուհին քրիստոնէավայել կերպով։ Նոյն թափորով եկեղեցիէն հանուելով երգեցիկ խումբով առաջնորդուեցաւ Խօճա Վանքի գերեզմանատունն, և իր նախնեաց կառուցած եկեղեցւոյ մէջ ամփոփուեցաւ. իշխանուհին ալ նոյն եկեղեցւոյ դամն ամփոփուած էր։

Ժէնէրալ հանգուցեալ Բէհբութեան հողն իջած միջոցին, ըստ զինուորական օրինաց, զինուորք և թնդանօթաձիգ պարպեցին զէնքերն և հողը վրայ տրուելով, հասարակութիւնը ցրուեցաւ։ Պարոնցիչ Վրդ.ը ըրած կտակի մասին երբէք բան մը չի խօսեցաւ, վասն զի հոչակելիք բան մը չունէր։

*** Ինչո՞ւ քիչ չատ բարեպաշտ հայրատօնները չեն օգներ Ս. Էջմիածնայ այս նեղ դրութեան մէջ, զոր հետաքրքիր անձինք խնդրոյ նիւթ ըրած են տեղւոյս հոգևոր չրջանակաց մէջ։

*** Իբր թէ այս օրերս Բեդերսպուրկէ եկող մի Հայ պաշտօնեայ, անտեղ տեղեկութիւն մը ունեցեր է նշանաւոր անձի մը հետ, որ ըսած կ'ըլլայ թէ պերցողներուն և կալուածներուն Եկեղեցւոյն վերադարձուիլն անկարելի բան մը չէ։ Օրէնքը դեռ խմբագրուած վերջացած չէ։ Բեդերսպուրկի մէջ այս գործերը քննող յանձնաժողով մը պիտի կազմուի մի քանի անձանցմէ բաղկացեալ։

*** Տփղիսի նահանգի ազնուականներու արտակարգ ժողովը Փետր. 5ին կայանալով վրացի ազնուական Դ. Զ. Մելիքոֆի նախագահութեամբ, որոչեց այժմ նուիրել 25,000 ռուբլի ներկայ պատերազմի վիրաւորեալների պէտքերի համար և ամբողջ գաւառի մէջ բանալ ստորագրութիւն, նուէրներ հաւաքելու։

*** Դորիի Հայոց և Ռուսաց եկեղեցիներու մէջ Փետր. 1ին պատարագէն յետոյ, երկու եկեղեցեաց կղերներն և հասարակութիւնը մեծ հրապարակին երթալով, մաղթանքներ կարդացուեր են, պատերազմի յաջողութեան համար։

*** Մոսքուայի քաղաքային բժիշկներէն մին կ'պատրաստուի պատերազմի տեղն երթալ, իբրև Կարմիր Խաչի անդամ, հետը տանելով 15 շներ, որ ինքը վարժեցուցած է դաշտերու մէջ վիրաւորեալներ գտնելու, որ գտնելնուն հաչելով տեղը ցոյց կուտան եղեր վիրաւորեալներուն, ինչպէս Բրաւոֆացւոց պատերազմին ժամանակ այսպիսի շներ կան եղեր, որոնց վզերնէն կախուած են եղեր մէկ մէկ տոպրակ խմիչք և ուտելիք պարունակող։

*** Նոյնպէս Մոսկուայի ազնուաբուծական ընկերութիւնն առաջարկեր է ծառայութիւններ կատարելու պատերազմի մէջ, զօրաբանակներու մէջ ազնուիններու բուդանեղ հաստատելու։

*** Զարն ստանալով ամենայն Հայոց Հայրապետի ամենահպատակ զգացմունքներ արտայայտող հեռագիրն՝ պատերազմի առթիւ՝ իր և իր հօտի կողմէ՝ բարեհաճեց սեփական ձեռքով մակագրել. «Անկեղծօրէն չնորհակալ եմ Կաթողիկոսից և իր հօտից»։ (Անիկա հրատարակուել է պաշտօնական կերպով։)

*** Ջիւանչիրի գաւառի Մեծ—Շէն գիւղից գրում են. «Մեզ մօտ մի ցաւալի դէպք պատահեց։ Փիւզիս ծխատէր քահանան նշանել էր իր որդուն մի գեղջկուհու հետ։ Հարսանիքի օրը քահանան պահանջում է աղջկայ հօրից օժիտի չարքում և «կամօդ», սպառնալով, հակառակ դէպքում հրաժարվել աղջկանից։ Պատանոր գեղջուկը ուղեւորվում է Շուշի կատարելու տէր հօր քմահաճոյքը և ճանապարհին խիստ ցրտից ցրտահար է լինում մեռնում»

*** Կանանց մէջ գիւղատնտեսական գիտելիքներ տարածող ընկերութիւնը վճռել է այս տարի Պետերբուրգում բաց անել պարտիզպանական, բանջարաբուծական, կաթնատնտեսական, և թռչնաբուծական կուրսեր կանանց համար։

*** Փետրվարի 7ին Գանձակի նահանգական դատարանը դռնփակ քննեց Հայոց եկեղեցու երեցփոխի և մի քաղաքացու գործը, որոնք մեղադրվում էին սպանութեան փորձ անելու մէջ։ Դատարանը բաց դռներով՝ յայտնեց, որ երկու մեղադրվողներն էլ ազատ են արձակվում։ Մեղադրվածներին պաշտպանում էր Մ. Ս. Լազարեանը։

*** Յունվարի 30ին Հայոց Կաթողիկոսը կոնդակով արձակել է Եղիշէ ծայրագոյն վարդապետ Մուրադեանին Աստրախանի թեմի առաջնորդի պաշտօնից, համաձայն իր խնդրի և ժամանակաւորապէս թեմի կառավարիչ է նշանակել փոխանորդ Մեսրոպ վարդապետ Մագսուտեանին։ Մուրադեան վարդապետի արձակման մասին Ս. Հայրապետը յայտնել է առանձին նամակով Պարսից գահաժառանգին, որ վարում է Ատրպատականի ընդհանուր նահանգապետի պաշտօնը։

*** Նըլախ կայարանից գրում են Թէֆլէ… Լէ…ին որ Ժանհարեանի սպանութեան մէջ գլխաւոր մեղադրվողներից (ամբաստանեալ) մէկը՝ Վարդանեանցը— սպանելով իրան ուղեկցող զինուոր Լիրովին՝ փախել է։ Փախուստը կատարվել է հետեւեալ պայմաններում։ Վարդանեանցին էտապով տանում էին Շուշի բանտից Գանձակի բանտը։ Նըլախ կայարանում Վարդանեանցը՝ Լիրովի ուղեկցութեամբ գնաց մի խանութ գնումներ անելու և ճանապարհին՝ յարմար բոպէ գտնելով, յարձակվեց Լիրովի վրայ և սպանեց։ Սպանութիւնից յետոյ Վարդանեանցը փախել է և մինչև այժմ դեռ չէ գտնվել։

*** Ալէքսանդրոպոլից գրում են. «Փետրվարի 3ին մեր քաղաքը ճաչ տանից այստեղից դէպի հեռաւոր Արեւելք գնացող զօրքին։ Միւս օրը քաղաքագլխի կարգադրութեամբ քաղաքը զարդարվեց դրօշակներով. այն փողոցներում, որտեղից պէտք է անցնէր զօրքը՝ բոլոր խանութները փակվեցին։ Տեղւոյս վարժարանաց աշակերտները, աշակերտուհիները, համքարները իրանց նշաններով, ձիաւոր և հետեւակ զօրքը չղթայաձեւ կանգնած էին փողոցների երկու կողմով, մինչև կայարան։ Վերջապէս երեւաց Ռուսաց զօրքը, «ուռա» աղաղակը թնդացրեց օդը, բոլոր զինուորները մերկացրին սրերը։ Արքունեան ուսումնարանի աշակերտների կողմից նուիրվեց աշակերտներից հաւաքած փողը։ Կայարանում մաղթանք կատարվեց, որից յետոյ գնացքը չարժվեց. «ուռա» աղաղակը թնդացրեց օդը, զինուորական նուագն ածեց ժողովրդական հիմնը (քայլերգ)։»

*** Շուշուց գրում են թէ ցրտերը չատ խիստ են։ Բոլոր չրջակայ գետակները սառել են։ Սառած է և Թեմուրեանի չինել տուած ջրանցքը։ Ջրի սով է։ 2—3 վերստից էչերով ջուր են կրում և ջրի գինն այժմ աւելի թանգ է քան երբեմն կաթի գինը։ Բոլոր ջրաղացները կանգնած են։ Ալիւրը թանգացել է պուդին մօտ 25—30 կոպէկ։ Սաստիկ թանգացել են փայտը, ձուն եայլն։ Գիւղերի և քաղաքի յարաբերութիւնը դժուարացել է։

*** Նուխիէն գրում են. «Փետրվարի 5ին, առաւօտեան ժամը 9ին, Նուխիի խանութները փակեցին և ժողովուրդը գնաց դէպի բերդը՝ ռուսաց եկեղեցին։ Եկեղեցում ներկայ էին բոլոր հայ և այլազգի հոգևորականները և աստիճանաւորները։ Կապիտան Չարէլովի հրամանատարութեամբ զօրքը եկաւ եկեղեցուց վերև մի տափարակ տարածութեան վրայ չարվեց. դրանց հետեւեցին տեղիս քաղաքային ուսումնարանի աշակերտներն իրանց նուագախմբով ու ուսուցիչներով. այնուհետև առաջ եկաւ խաչով և խաչվառով հոգևորականութիւնը, որին հետեւում էր խուռն բազմութիւնը։ Տեղ հասնելով, ռուսաց հոգևորականութիւնը մաղթանք կատարեց ռուսական զէնքի աջողութեան համար։ Մի և նոյն մաղթանքը կատարեցին հայերը ու այնուհետև ուրիշները։ Մաղթանքներից յետոյ գաւառապետի օգնական Գարեթէլովը մի ճառով հասկացրեց ժողովրդին պատերազմ ծագելու պատճառը ու կռւողաց եռացնողներին պատասխանատւութիւնը, որոնք առանց մի պատասխան ստանալու յարձակուած էին գործել ռուսաց երեք նաւերի վրայ. «Ուրեմն խնդրենք ամենակարող Աստուծուց լինի պաշտպան Նորին Կայսերական Մեծութեան, օգոստափառ Թագաւոր կայսրին։ «Ուռա»։ Բազմութիւնը կոչում էր «ուռա», անընդհատ։ Այնուհետև նուագեց աշակերտական խումբը «Տէր պահէ զՑարն»։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒՄՆԵՐԸ ՊԱՅՔԱԼ ԼՃԻՆ ՎՐԱՅ

Ռուսիա ծովու ճամբու բազմազան դժուարութեանց պատճառաւ ստիպուած է իր զօրքն ու պատերազմական պիտոյքը բացարձակապէս Անդրսիպերեան երկաթուղիով փոխադրել, որուն երկայնութիւնն է Մոսքուայէ մինչև Խարպին 7091 վերստ, այսինքն 7564 քիլոմէտր։ Միւս գիծ այդ մեծ երկաթուղին Պայքալ լճին առջև կ'ընդհատի, և որովհետև լճին չուրջը չինուելիք գիծը 1905ին կարելի պիտի ըլլայ աւարտել, այժմ ուղղակի հաղորդակցութիւն չկայ։ Լճին վրայ փոխադրութիւնք սովորաբար երկու չոգենաւերու միջոցաւ տեղի կ'ունենան։ Ասոնք Անգլիոյ Արմստրոնկ գործարանէն ելած 60 մէտր երկայն, 18 մէտր լայն սառնամանի չոգենաւեր են, որ սառնաբեկ գործիներով օժտուած ըլլալով, ձմրան մէջ ալ կ'բանին և իբր 5 ժամէն կրնան մէկ եզրէն միւսը բան փոխադրել։ Բայց որովհետև ասոնք չեն կրնար գոհացնել երկաթուղւոյն փոխադրութեանց, որ օրը 7 կառախումբ կ'բերէ ի Պայքալ, Ռուս կառավարութիւնն որոշեց երկաթուղին լճին սառնացեալ մակերեսին վրայէն մինչև հանդիպակաց եզերքն երկարել, այսինքն Պայքալ և Միսովայա կայարաններն ուղղակի յարաբերութեան մէջ դնել։ Թէպէտ այս եղանակաւ զօրաց փոխադրութեան զգալի արագութիւն մը տրուած չըլլար, բայց դէթ զօրաց խնամատարութիւնը կ'փութացուի։ Սառած գետի կամ լճի վրայէն երկաթուղի անցընելու դրութիւնը նոր բան չէ. Ամերիկայի մէջ եղածին պէս, չատ տարիներէ ի վեր Ռուսիոյ մէջ ալ ի գործ կ'դրուի այդ, օրինակի համար, Բեդերսպուրկի մէջ ելեկտրական թրամվէյերն ամբողջ ձմրան մէջ Նէվայի վրայէն կ'անցնին, ինչպէս՝ Րիգայի և Ուրալքի մէջ երկաթուղիները ձմրան մէջ Վոլկայի վրայէն կ'երթևեկին։ Սխալ է այն կարծիքը թէ երկաթուղւոյն գիծերը կարելի է ուղղակի սառնիքին վրայ դնել. ցամաքի վրայ եղածին պէս, սառին վրայ ալ երկաթուղի չինել ուզուած տեղն պէտք է նախապէս ամուր պատուանդան մը պատրաստել, որպէս զի սառը կարող ըլլայ տոկալ կառախումբին ծանրութեան, սառուցեալ մակերեսին խորտակմանը դէմ մինչև մէկ աստիճան ապահովութիւն կրնայ ձեռք բերուիլ։ Այդ պատուանդանը սովորաբար կ'չինեն սեղմուած ձիւնով և վրան ջուր թափելով կ'սառեցնեն, որ ըստ բաւականին ամուր խարիսխ մը կազմելով իր վրայէն անցնող կառախումբի ծանրութիւնը կ'մեղմացնէ։ Լճին սառուցեալ մակերեսին վրայ երկայնութիւնն է 38 վերստ=40 քիլոմէտր։ Երկաթուղւոյ վարչութիւնը մէկ քանի անյաջող փորձերէ ետքն ստիպուեցաւ լճին վրայ լոքոմոթիվով կառախումբ չքանցնել. այժմ վակօնները ձիով կ'քաշուին։ Զօրաց փոխադրումը բալխիրաձև սայլերով անցք կ'ունենայ. զինուորական վարչութիւն 3000ի չափ հայթայթեց այդ սայլերէն։ Զօրաց մէկ մասն ալ այժմ քալելով կ'անցնի լճին վրայէն։ Լճին վրայի երկաթուղին գլխաւորաբար անդրպայքալեան և մանչուրեան երկաթուղւոյն պէտք եղած վակոնները փոխադրելու նպատակաւ չինուեցաւ։ Արդէն Պայքալ լճին վրայ սովորաբար կլիմայի բարեխառնութեան առանձին բաղդատմամբ անհամեմատ յանգնութիւն մ'էր այդ երկաթուղւոյն … նութիւնը։ Պայքալ լճին փոթորիկներն ու մրրիկներն այնչափ սաստիկ են, որ ամռան եղանակին մէջ իսկ այդ պահուն լճին վրայ գտնուող նաւերը կ'ընկղմին և ձմրան մէջ ալ յանկարծահաս ձեան մրրիկները մահ կ'սպառնան սառուցեալ մակերեսին վրայ գտնուող ամէն կենդանի էակներու։ Երբեմն ալ երթևեկութեան անկանոնութեան պատճառաւ սառն անօսրանալով, մեծ վտանգներու կ'ենթարկէ անցորդները. բայց այժմ զօրաց փոխադրութիւնք կանոնաւոր տեղի կ'ունենան։ Սիբերիական խիստ կլիմային պատճառաւ, մանաւանդ այժմ որ երկար ատենէ ի վեր չարունակ զերոյէ 30 աստիճան վար ցուրտ մը կ'տիրէ, Պայքալի զինուորական վարչութիւնը մուշտակ, գլխանոց և թաղիքէ ոտնամաններ կուտայ զօրաց, ցուրտ վտանգներէն զերծ պահելու համար զանոնք։ Լճին ճիշդ մէջ տեղը տաղաւար մը չինուած է ուր տաք կերակուր կ'բաշխեն զօրաց։ Ամէն մէկ բալխիրի մէջ 4—5 հոգի կ'նստին. զօրքերը գիշերը կ'հասնին Պայքալ, հոն կ'գիշերեն և առաւօտուն կանուխ ճամբայ կ'ելնեն։ Ցերեկուան ճաչն այդ տաղաւարին մէջ կ'ընեն և մէկ քանի ժամ յոգնութիւն առնելէ ետքը կ'երթան Միսովայա, երեկոյեան ճաչն հոն կ'ընեն և անդրպայքալեան երկաթուղիով կ'ուղևորին ի Մ. Արևելք։ Առ այժմ փոխադրութիւնք այսպէս կ'ըլլան. դժուարութիւններն այն ատեն պիտի ծագին երբ սառնահալն սկսի և գարնանային փոթորիկներուն պատճառաւ սառնակոտրութիւն սկսի լճին մէջ, զի այն ատեն սառնաբեկ գործիներն իսկ չեն կրնար խորտակել վիթխարի և չարժուն սառնազանգուածները։ Ռուս զինուորական վարչութիւնը կ'աշխատի սակայն մինչև այն ատեն աւարտել զինուորական փոխադրումները։

(Նշխ. Պօլսյէ Բրէսէ. Մարտ 10.)

ՃԱՊՈՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԼԱՄՍՏՈՐՖ ԿՈՄՍԻՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԻՆ.— Միքատոյին կառավարութիւնն հետևեալ պատասխանը տուաւ Փետր. 23ի ծանուցագրին, զոր Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարն ուղղեց Տէրութեանց.— «Ռուս կառավարութիւնը վերջերս ծանուցագիր մ'ուղղեր է Տէրութեանց, որով կ'ամբաստանէ ճապոնական կառավարութիւնը թէ Գորէայի մէջ ա'յնպիսի գործեր ըրեր է, զորս Ռուսիա կ'նկատէ բռնաբարում միջազգային իրաւանց, և կ'ըսէ, բաց ատկէ, թէ ասկէ վերջ քօրէական կառավարութեան խօսքերն ու յայտարարութիւններն իր կողմէ չեղեալ պիտի նկատուին։ Ճապոնի կայսերական կառավարութիւնը պէտք չզգար զբաղելու այս մասին Ռուսիոյ ունեցած հայեացքներով, ըրած յայտարարութիւններով և յայտնած կարծիքներով։ Միւս կողմէ, իր իրաւունքը կ'նկատէ և իր պարտքը կ'համարի ուղղել կոմս Լամստորֆի պատմած իրողութիւններուն անճիշտ հանգամանքը, որովհետև եթէ կոմս Լամստորֆի յայտարարութիւնք չհերքուին, կրնայ ըլլալ որ չէզոք Տէրութիւնք սխալ և անճիշտ եզրակացութիւններ հանեն անոնցմէ։ Հետևաբար, Միքատոյին կառավարութիւնն օգտակար դատեց հետևեալ յայտարարութիւնն ընել այն հինգ ամբաստանութեանց նկատմամբ, զորս վերոյիշեալ ռուս ծանուցագիրը ցոյց կուտայ իբր կատարելապէս հաստատեալ իրողութիւններ.—

«1. Ճապոնի Կայս. կառավարութիւնը կ'ընդունի որ արդարև ճապոնական զօրքեր Գորէա ցամաք ելան պատերազմի պաշտօնական յայտարարութիւն ըլլալէ առաջ։ Սակայն ճապոնական զօրքերն ա'յն ատեն ցամաք ելան Գորէա, երբ արդէն պատերազմական վիճակ գոյութիւն ունէր Ճապոնի և Ռուսիոյ միջև։ Պատերազմի գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ Գորէայի անկախութեան և հողային ամբողջութեան պահպանումն ըլլալով, վտանգեալ հողին վրայ զօրք ղրկել օրինաւոր և հարկաւոր էր ուրեմն, և զօրահանութիւնն ալ կատարուեցաւ համանութեամբ քօրէական կառավարութեան։ Կայսերական կառավարութիւնը, ուրեմն, ճիշտ որոշողութիւն մ'ըրաւ այս պայմաններուն մէջ ճապոնական զօրքերուն Գորէա ցամաք հանելուն և առանց Ջինու հաւանութեան մեծ թիւով ռուսական զօրքերու Մանչուրիա ղրկուելուն միջև, երբ խաղաղ բանակցութիւններ կատարուելու վրայ էին դեռ։

«2. Կայսերական Կառավարութիւնը կը յայտարարէ որ բացարձակապէս անճիշտ է թէ Ռուսերուն ըսածին նման՝ արգիլուած ըլլայ դանիական հեռագրական ընկերութեան պարանին միջոցաւ քաշուած ռուսական հեռագիրները պատկանեալներուն յանձնել, կամ թէ քանդուած ըլլան Գորէայի հեռագրական գիծերը։ Կայսերական Կառավարութիւնը բացարձակապէս կ'հերքէ այսպիսի արարք մը գործուած ըլլալուն ենթադրութիւնը։ Գալով այն խնդրին որ իբր թէ Փետր. 9ին Չէմուլբոյի առջևը յանկարծ յարձակում եղեր է ռուսական 2 մարտանաւերու վրայ, կ'բաւէ ըսել թէ պատերազմի վիճակ գոյութիւն ունէր այն ատեն և Գորէա թոյլատրած ըլլալով որ ճապոնական զինուորներ Գորէա ցամաք ելնեն, այս նաւահանգիստ այլ ևս դադրած էր չէզոք նաւահանգիստ ըլլալէ, գո'նէ պատերազմիկներուն համար։

«3. Կայսերական Կառավարութիւնն հաստատեց յատուկ դատարան մը գերի բռնուած նաւերու խնդիրը քննելու համար, որ նաև լիազօր իրաւունք ունի վճռելու թէ արդարութեամբ եղա՞ծ է առեւտրական նաւերու գրաւումը։ Կառավարութիւնը կ'խորհի, հետևաբար, թէ այլևս աւելորդ է ո և է պատասխան Ռուսիոյ կողմէ եղած այն ամբաստանութեան թէ Ճապոնցիք անիրաւաբար գրաւած են Քօրէական ջուրերուն մէջ ռուս առևտրական չոգենաւեր։

«4. Ռուս կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ ճապոնական կառավարութիւնն յայտարարեր է Գորէայի կայսեր, իր Սէուլի դեսպանին միջոցաւ, թէ Գորէա այլևս ճապոնական վարչութեան տակ մտած է և եթէ չընդունուի այս վարչութիւնը, ճապոնական զինուորք պիտի գրաւեն երկիրը։ Ճապոնի կայսերական կառավարութիւնը կ'յայտարարէ թէ բացարձակապէս անհիմն է այս ամբաստանութիւնը։

«5. Ճապոնական կառավարութիւնն ո'չ ուղղակի կերպով և ո'չ անուղղակիօրէն պահանջեց Սէուլի ռուս դեսպանէն՝ մեկնիլ Գորէայէ։ Բայց ահա' այս հինգերորդ ամբաստանութեան վերաբերեալ իրողութիւնք. Անցեալ Փետր.ին Սէուլի ֆրանսական գործակատարը Ճապոնի դեսպանին գնաց և ըսաւ, — ինչպէս գրաւորապէս ալ հաստատուեցաւ — թէ ռուս դեսպանը կ'փափաքէր մեկնիլ Գորէայէ։ Ֆրանսիա. գործակատարն այս մասին իր ճապոնցի պաշտօնակցին կարծիքն հարցուց։ Ճապոնի դեսպանը պատասխանեց որ եթէ Ռուսիոյ դեսպանը խաղաղ կերպով կը ճամփուի, իր հետ տանելով դեսպանատան պաշտօնեաներն և պահակային զինուորները, ճապոնական զինուորք ամէն պաշտպանութիւն պիտի ընծայեն իրեն։ Այսպէս մեկնեցաւ կամովին նոյն ամսուն 12ին ռուս դեսպանը, և մինչև Չէմուլբօ ճապոնցի զինուորներ ընկերացան իրեն։ Հետևաբար, սխալ է ռուսաց այն կարծիքը թէ ճապոնական կառավարութիւնն հրաւիրած ըլլայ ռուս դեսպանը մեկնիլ Գորէայէ Ֆրանսական դեսպանին միջոցաւ։ Եւ զայս կ'հաստատէ սա' պարագան թէ Ֆուզանի ռուս հիւպատոսը պաշտօնին վրայ մնաց մինչև անցեալ Փետրուար 28։ Այսպէս եղած է, որովհետև Սէուլի իր պետը պաշտօնատեղիէն մեկնելէ առաջ, հարկ չէ դատած հրահանգ տալ իրեն, որով այնչափ երկար ատեն պաշտօնի վրայ մնացած է։ Երբ հասկցուեցաւ որ այս հիւպատոսն հարկ եղած հրահանգն ստացած է և կ'փափաքի առաջին պատեհութեամբ մեկնիլ, իր ճապոնցի պաշտօնակիցն ամէն դիւրութիւն ընծայեց մեկնելու համար և հետևորդներ տուաւ իրեն, Ճապոնէ անցնելով Շանկայ երթալու համար։

ՎԵՐՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Մաքարով ծովակալ, իբրև Բորդ Արթուրի նաւաբաժնին հրամատարը, իր առաջին ճակատամարտն ունեցաւ Թոկօ ծովակալին հետ։ Արդիւնքը կ'երևի երեկի հեռագրերուն մէջ։ Որովհետև Զ…, Ռեթվիզան, Բէյ…, Սէ… և Բէյ… զրահաւորները վնասուած կամ մեծապանգուած ըլլալով չեն կրնար նաւահանգստին նեղուցէն դուրս ելնել, նոր ծովակալն իր դրօշը պարզեր է Ասքոլդ յածանաւին վրայ, և այս անգամ, ճապոնցիներուն բռնած թօրփիլահալածն ազատելու համար, Մաքարով դուրս ելեր է Նօվիք փոքր յածանաւին վրայ պարզելով իր դրօշը, և հետն ունենալով միայն Պայեան արընթաց յածանաւը։ Ծովակալ Մաքարովի խօսքին նայելով, ճապոնցիք թօրփիլանաւ մը կորսնցուցեր են, որուն մարդիկն յայտնի չէ թէ ի'նչ եղեր են, բայց ճապոնցիք վերադարձեր են, և Ռուսաց կորուստն է թօրփիլահալած մը, որուն նաւաստիներուն մէկ մասը խեղդուեր է, մէկ մասն ալ ճապոնցիներուն գերի ինկեր է, որք աւելի մօտ կ'գտնուէին քան օգնութեան փութացող Մաքարով ծովակալին նաւերը։

— Բորդ Արթուր և Վլատիվոստոք զրկուելիք նոր ռումբերը, որք Վարչաւիոյ պողպատի գործարանին մէջ չինուած էին, փորձուեցան ի Պրեսդլիդովսք, և ստուգուեցաւ որ չեն յարմարիր այն թնդանօթներուն որոց համար չինուած են, զի աւելի մեծ չափով են։ Գործարանին ճարտարագէտներն հաստատեցին թէ իրենց տրուած չափին համեմատ չինած են, և քննութեամբ ստուգուեցաւ որ չափը սխալ տրուած էր։ Պատասխանատու թնդանօթաձիգ սպայք դատի ենթարկուեցան։

—Իդօ Մարքիզին Միքատոյին կողմէ յատուկ դեսպանութեամբ մը Գորէայի կայսեր մօտ ղրկուելուն մեծ կարևորութիւն կ'տրուի թէ' Ճապոնի թէ Գորէայի մէջ, զի Իդօ մարքիզն ինչպէս որ Միքատոյին ամէնէն մտերիմ խորհրդականն է, Գորէայի կայսեր ալ բացարձակ վստահութիւնը կ'վայելէ, այնպէս որ իր երկրին վերաբերեալ ամէն կարևոր խնդիրներու մէջ խորհուրդ կ'հարցուի ճապոնցի ծերունի և փորձ քաղաքագէտին։ Ճապոնի և Գորէայի ապագայ յարաբերութեանց համար յոյժ մեծ կարևորութիւն կ'ընծայուի Իդօ Մարքիզին պաշտօնին, որուն ճիշտ հանգամանքը գաղտնի կ'պահուի։

—Օտեսայի Պուլկարները զինուորական չարժուն հիւանդարան մը կազմակերպելով Մ. Արևելք ղրկեցին։

—Զարն ուշի ուշով կ'հետևի պատերազմի գործողութիւններուն։ Իր Գրասենեակն հեռագրական ուղղակի հաղորդակցութեան մէջ է Մուգտէնի հետ, ուր հեռագրին գլուխն է Ալեքսէյէվ փոխարքան։ Ծածկագիր կ'գործածուի, և կայսեր թիկնապահներէն մին կ'թարգմանէ։ Առաւօտ ժամ 8ին կ'սկսի գործել այս թելը։ Փոխարքայէն եկած հեռագրերէն զատ, Զարն օրական մինչև տասն հազար բառ հեռագիր կ'ստանայ աչխարհի ուրիչ կողմերէն, պատերազմի վերաբերեալ։ Զարին քովը պարզուած է մեծ քարտէս մը, որուն վրայ զանազան գոյներով դրօշակներ, գնդասեղներով ցեռեղուած, կը ցուցնեն երկու կողմի ոյժերը, և իւրաքանչիւր կողմին զանազան կարգի զօրքերը, բայց Զարին մեծ փափաքն է միշտ խաղաղութիւնը, և կ'հաստատուի թէ իր Լոնտոնի դեսպանն այս վսեմ նպատակին կ'աչխատի։

ԵՐԷԿԻ ԵՒ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Ա. ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ ՄԱՔԱՐՈՎ ԾՈՎԱԿԱԼԻ

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մարտ 12.— Ամսոյս 11 թուով ծովակալ Ալեքսէյէվ Մուգտէնէ կ'հեռագրէ Զարին.—«Բորդ Արթուրի նաւաբաժնին հրամատար ծովակալ Մաքարով Բորդ Արթուրէ հետևեալը կ'ծանուցանէ Մարտ 10 թուով.—

«Վեց թօրփիլանաւեր նաւահանգիստէն դուրս ելնելով, թշնամի թօրփիլանաւերու հանդիպեցան, որոց հետ կային յածանաւեր։ Մեր թօրփիլանաւերէն չորսը կ'գտնուէին նաւապետ Մաթուսէվիչի հրամանին տակ։ Անմիջապէս բուռն կռիւ մ'սկսաւ, որու միջոցին մեր Վինօ… թօրփիլանաւը թօրփիլ մ'արձակելով, ընկղմեց թշնամի Բէօ… թօրփիլանաւը։ Բայց ռուսական Ստէրէկուշչ թօրփիլանաւը՝ հրամատարութեամբ տեղակալ Սերկիէվի՝ վերադարձած միջոցին ծանրապէս խափարեցաւ։ Իր մեքենան խորտակուած ըլլալով, թօրփիլանաւն սկսաւ ընկղմիլ, և առաւօտեան ժամ 8ին միջոցները, մեր թօրփիլանաւերէն 5ը միայն նաւահանգիստ վերադարձան։ Տեսնելով որ Ստէրէկուշչի վիճակը ծանր է, իմ դրօշակս պարզեցի Նօվիք վրայ և Պայեանի հետ օգնութեան փութացի։ Բայց թշնամի հինգ յածանաւեր պաշարած էին մեր թօրփիլանաւը, այնպէս որ թէև կրցանք իրեն մօտենալ՝ բայց չկրցինք ազատել։ Ստէրէկուշչ ընկղմեցաւ ուրեմն։ Իր նաւազներէն մէկ մասը գերի ինկաւ թշնամիին, և միւս մասը խեղդուեցաւ։ Այս գիշերային ճակատամարտին մասնակցող մարտանաւերուն նաւազներէն երկու հոգի ծանրապէս, 18 հոգի և 1 սպայ թեթևապէս վիրաւորուեցան և 3 հոգի սպաննուեցան։ Առաւօտեան ժամ 9ին թշնամի 14 մարտանաւեր նորէն մօտեցան Բորդ Արթուրի եւ սկսան ռմբակոծել։ Ըստ որում մեր մարտանաւերուն ռումբերը խոչոր տեսակէն էին, թշնամին չատ հեռու կ'կենար։ Ռմբակոծումը տևեց մինչև ժամ 1 յետ միջօրէի։ Թշնամին 12 ինչչնոց տրամագծով 1 4 ռումբ արձակեց։ Մեր մարտանաւերն աննչան վնասներ միայն կրեցին, և կռուելու պատրաստ վիճակի մէջ կը գտնուին։ Մեզմէ 1 սպայ թեթևապէս և չորս զինուոր վիրաւորուեցան և 1 հոգի մեռաւ։ Ռմբակոծումին սկիզբը մեր մարտկոցները պատասխանեցին թշնամիին կրակին, բայց հեռուէն եղած ռմբակոծում մը չի կրնար ո և է արդիւնք տալ։ Բայց կ'ծանուցուի թէ ճապոնական Դո… յածանաւը մեծ վնասներ կրեց, որոց չափն անկարելի է որոչել, որովհետև 50 պարան հեռու կ'գտնուէր (մէկ պարան=240 եարտա)։ Մաս մը ռումբեր ալ 12 քիլոմէտր հեռուէն նետուեցան»։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 12.—Բորդ Արթուրի հրամատար Մաքարով ծովակալ հետևեալ մանրամասնութիւնները կուտայ ամրոցներու ռմբակոծման վրայ՝ Մարտ 10 թուով. «Երբ թշնամին կրակ սկսաւ, մեր մարտկոցներն անմիջապէս պատասխանեցին։ Լիաօ—Դէչանօ բլուրին ետևը կեցող թշնամի 16 մարտանաւեր կրակ ըրին բերդին դէմ և ռմբակոծումը դադրեցուցին ժամը 1ը քառորդ անցած՝ յետ միջօրէի։ Թշնամին գրեթէ 200 ռումբ արձակեց։ Մեր մարտկոցներէն նետուած ռումբ մը ծանրապէս վնասեց ճապոնական յածանաւ մը։ Ռմբակոծման արդիւնքն աննչան է։ Ամրոցներու զինուորներէն 6 հոգի սպաննուեցան և քաղաքին բնակիչներէն 1 հոգի վիրաւորուեցաւ և 3 հոգի սպաննուեցան։

ԼՈՆՏՈՆ, 12.—Ծովակալ Թոկօ կ'ըսէ թէ Եշ. օրուան Բորդ Արթուրի ռմբակոծումը բաւական ծանր վնասներ տուաւ Ռուսերուն, որոցմէ 3 հոգի սպաննուեցան, և մէկ քանի հոգի վիրաւորուեցան։ Կ'հաւատուի թէ ներքին նաւահանգստէն դուրս ելնող ռուսական տորփիղիկն Եչ.էն ուրբաթ գիչերը ճապոնական թօրփիլանաւ մ'ընկղմեց, բայց ինքն ալ թօրփիլահալած մը կորսնցուց։

ԲԷՕԼՆ.—Բէօնիչէ Զայթունկ չինական աղբիւրէ առնելով կ'ծանուցանէ թէ ճապոնցիք Թագունկ—Գաու ելնելով յաղթեր են Ռուսերուն և գրաւեր են Գինգիէն Զէու և Անդունկ։ Բէօնիչէ Զայթունկ կ'յարէ որ եթէ այս լուր իրաւ է, ճապոնցիք ռուսական դիրքերուն ետին անցած են։ Գերման թերթն իր թղթակցէն առնելով կ'ծանուցանէ թէ Բորդ Արթուրի նաւահանգստին մուտքն ազատ է, զի Ռուսք յաջողեր են ներքին նաւահանգիստ տանիլ Ռէթվիզանը, որ կ'արգիլէր զրահաւորներուն դուրս ելնել։

ԹՕՔԻՕ, 12.— Ռուսք Զէօնկ Զէուէն Ուիճու քաչուեցան և պատնէչներ չինեցին որք պաչտպանութեան ընդհանուր գիծը պիտի կազմեն Եալուի ձախ եզերաց վրայ արդէն գոյութիւն ունեցող ամրութեանց հետ միացուելով։

ԼՈՆՏՈՆ, 12.—Զիֆուէ կ'հեռագրուի Տէյլի Մէյլի թէ տասն օրէ ի վեր 16 փոխադրանաւեր ճապոնական զօրք ցամաք հանեցին Գորէայի մէկ նաւահանգիստը, զոր Ճապոնցիք Գայճու կ'կոչեն և որ Չէմուլբոյէ 12 ժամ հեռի է։ Փետր. 27էն ի վեր ճապոնական 10,000 զօրք ելած է Գայճու։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 12.— Մանչուրիոյ զօրաց Ընդհ. Հրամանատար Զօր. Գուրոբադքին պատերազմի վայրը մեկնեցաւ. կայարանին մէջ ներկայ էին Նիքօլա Միքօլայէվիչ, Բիէր Միքօլայէվիչ և Նիքօլա Միխայլովիչ Մեծ Դուքսերը, պալատական բազմաթիւ պաշտօնատարներ և քաղաքային ու զինուորական բարձր պաշտօնատարներ։ Ամբոխը խանդավառ Ուռաներով ողջունեց մաղթեց։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 12.—Ճապոնական գաղթականութիւնը Բեդերսպուրկէ Գուրոսք քչուեցաւ։

ՊԵՐԼԻՆ, 12.—Վիլհէլմ կայսր այս առաւօտ Պրէմէր Հավրինէ մեկնեցաւ Նորտ Տայչէ Լօյտ գերման ընկերութեան Քէնիկ Ալպէրթ չոգենաւով։ Կայսրն իր Հօհէնցօլէրն զբօսանաւը պիտի նստի Սիկիլիոյ ջուրերուն մէջ։

Ց Ո Ւ Ր Ն Ի Ե

ՓԱՐԻԶ, Մարտ 13. —Բորդ Արթուրէ կ'հեռագրեն թէ նոյն քաղաքը բնակող Անգլիացիներն և Ամերիկացիները մեկնած են։

—Բեդերսպուրկէ կ'ծանուցուի թէ ռուս հեռագրողները համաձայնութիւն մը բացած են թօրփիլանաւ մը գնելու համար, զոր կ'բաղձան նուիրել կառավարութեան։

—Զօր. Գուրոբադքին Բեդերսպուրկէն Մոսքուա հասաւ. իրիկունը ճամբայ պիտի ելնէ դէպ ի Մայր. Արևելք, ռուս զօրքերուն ընդհանուր հրամատարութիւնն ստանձնելու համար։

—Զօր. Լուի Պօնաբարդ իշխանն Երկուչաբթի Խարպին պիտի երթայ։

—Բորդ Արթուրէ կ'հեռագրեն թէ քաղաքին նոր թաղը վնասուեր է ճապոնցիներու վերջին ռմբակոծումէն։

—Կատարուած քննութենէ մը հասկցուած է թէ լրտես Մաթդէն տեղեկութիւններ հաղորդեր է Սայկօն ղրկուելիք ընդծովեայ նաւերու մասին։

ՊԵՐԼԻՆ. — Կ'հաւաստուի թէ Ռուս դիւանագիտութիւնը մեծ գործունէութիւն կ'ցուցնէ գերման կառավարութեան մօտ, և թէ Գերմանիոյ բարեկամական աջակցութիւնն ապահոված է Ռուսիա, բայց տակաւին յայտնի չեն այդ համաձայնութեան պայմանները։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՉԵԿՈՒՑՈՒՄ

Ուչագի (Խիւտավէնտիկեար) Գայմագամ անուանուեցաւ Շիյագի նախկին Գայմագամ Էօմէր Լութֆի էֆ.։

—Միւթէճմայիլի աստիճան տրուեցաւ Միլքիյէ վարժարանի ուսուցիչներէն Զիյա պէյի, Սանիյէի աստիճան՝ Սվազի նահանգին Թղթակցութեան դիւանի Մումայիզ Զիյա էֆ.ի։

—Ա. Օսմանեանց պատուանդան տրուեցաւ Պոլսոյ աւստրիական դեսպանատան խորհրդական Պարոն տը Բէյէնիդէր Գուէնոս Այրէսի դեսպան անուանուած է։

Բ. Օսմանեանց՝ ռուսական դեսպանատան նախորդ նաւային կցորդ Մ. Պերէկէի և Գ. Օսմանեանց՝ Պոլսոյ ռուս դեսպանատան նորընտիր նաւային կցորդ Մ. Շվանքի և գերմանական հպատակ

նշանաւոր ջութակահար Մ. Պրաւէնի ։
Դ. Օսմանիյէ՝ երաժշտագէտ Մ. Ելլինկէրի ։
Ե. Մէճիտիյէ՝ Հանրային Պարտուց Վարչութեան Ա. կարգի սեննկապաններէն Միխայիլ և Սնփոն էֆ. ներու ։
Բ. Շէֆագաթ՝ պելժիական դեսպան կոմս տը Տուտըլի երկու աղջիկներուն՝ Օր. Ժէռմէնի և Վալանդինի ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Բարիզի օսմ. դեսպան Մունիր փաշա, Զինուորական սպառազինութեանց նախարար Րայիֆ փաշա և Հանրային Պարտուց Վարչական Խորհուրդին ֆրանսացի պատուիրակ Ռոմանեան Պէժէ Շբ. օր Բ. Դռան երթալով, տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ ։

—Ռումանեան Պէժէ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ նաև Պետական Խորհրդոյ նախագահ Բարձր. Սայիտ փաշայի հետ ։

—Գերման դեսպան Պառոն Մարշալ երէկ առաւօտ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի հետ ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Ենիճէյի բլուրներուն զանազան կողմերը խուզարկելու համար, Փետր. 10ին Սագարայէ ղրկուած զինուորական ջոկատ մը Պուլքարներուն կողերուն վրայ կարգ մը Պուլկար աւազակներու հանդիպեր է և տեղի ունեցած ընդհարման միջոցին աւազակները բոլորովին նուաճուեր են ։

—Նոյնպէս Փետր. 20ին Ուր. գիշեր, Ճումաայի Պալայի Սիւքիւր կոչուած տեղը, օսմ. զօրքերն աւազակախումբի մը հանդիպելով, նուաճեր են զայն ։

—Ճիսրի—Մուստաֆա—փաշայէ կ'գրեն թէ աւազակներուն թելադրութիւններէն խաբուելով կամ սպառնալիքներէն վախնալով, Պուլկարիոյ հողն ապաստանող Պուլկարները խումբ խումբ իրենց գիւղերը կ'վերադառնան, Կայսերական գթութեան ապաւինելով ։

—Ճիսրի—Մուստաֆա—Փաշա գտնուող օսմ. զօրքերը նշանաւորութեան գործնական փորձեր կ'կատարեն, որոց վրայ անձամբ կ'հսկէ հրամանատար փաշան ։

—Ֆրանսերէն Տէղ-- լրագիրը, Սելանիկէ, Մանասդըրէ և Սոֆիայէ իր առած ստոյգ տեղեկութեանց յենլով, կ'ծանուցանէ թէ Ռումէլիի նահանգներուն մէջ Կայսերական Կառավարութեան կողմէ ի գործ դրուած միջոցներուն շնորհիւ անդորրութիւնն ու խաղաղութիւնը բոլորովին վերահաստատուած են, և ժողովուրդն իր հաւատարմական ընթացքէն չխոտորելով, Պուլկար աւազակներուն դէմ վերջին ծայր նողկանք կ'զգայ ։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ.—Վեհ. Կայսրը, Որ Իր խորին իմաստութեամբ գիտէ գնահատել և պատուել ճշմարիտ արժանիքն ամէն անոնց որք իրենց կարողութեամբ ու տաղանդով օգտակար կ'ըլլան երկրին, բարեհաճեցաւ Իր բարձր գնահատութեան մէկ նոր ու փայլուն ապացոյցը տալ Օսմ. Կայս. Պանքայի Ընդհանուր Տնօրէն Մ. Տէֆէսի, շնորհելով անոր Իմթիազի ոսկի և արծաթ շքանշանները ։ Նորին Կայսերական Վեհափառութիւնը, Որ ասկէ առաջ ալ շնորհած էր Օսմանիյէի և Մէճիտիյէի Մեծ—Ժապաւէնները, վերջերս Մ. Տէֆէսի շնորհած մասնաւոր ունկնդրութեան պահուն Իր մասնաւոր գոհունակութիւնն յայտնած էր՝ զինքը տեսնելուն համար ի գլուխ Օսմ. Կայսրութեան ելմտաւորական առաջին հաստատութեան, ուր իր վարչագէտի տաղանդն ու սեղանաւորական մեծ փորձառութիւնն երախտիքն են Օսմ. Պանքային բարգաւաճման ։ Նոր շքանշանները շնորհելով, Վեհ. Կայսրն ուզած է առաւել ևս շեշտել Իր բարձր գնահատութիւնն որուն գիտցած էր արժանանալ Մ. Տէֆէս, Օսմ. Պանքայի գործերուն տուած յաջող մղումով ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ.—Այսօր, Մարտ 1, ելմտական 1320 տարւոյ սկիզբն ըլլալով, Պոլսոյ և Ղալաթիոյ մաքսատանց մէջ բարեմաղթութիւններ եղան և ոչխարներ մորթուեցան ։ Նոյն արարողութիւնը կատարուեցաւ նաև ձկնարանի մէջ ։

—Ղալաթիոյ Սակարանի ժողովն ալ այսօր ըստ սովորութեան պիտի գումարուի, ելմտական 1320 տարւոյ առթիւ ։

—Բոլոր պետական պաշտօնատանց հաշուեստմարներն այսօր ըստ սովորութեան պիտի նորոգուին ։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչական Խորհրդոյ նախագահութիւնը փոխ առ փոխ մէյ մէկ տարի կ'վարեն ֆրանսացի և անգլիացի արժէտեարց պատուիրակները ։ Այս տարի կարգը ֆրանսացի արժէտեարց պատուիրակ Ռոմանեան Պէժէինն է, և հետևապէս պաշտօնական փոխանցումն այսօր պիտի կատարուի ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՊԱՐՏՔԸ. — Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, Օսմ. Պանքան միացեալ հանրային պարտուց փոփոխեալ արժէթուղթերուն տարեկան տոմարը պատրաստելով, ելմտական պաշտօնատան հաշորդեց ։ Սա ալ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին յանձնեց զայն, Վեհ. Կայսեր մատուցուելու համար ։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ Պանքան 12 շիլին շահաբաժին պիտի վճարէ այս տարի ։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ դեսպան իշխան Միրզա Րիզա Խան, որ այժմ Գահիրէ կ'գտնուի, Վերին Եգիպտոս և Սուտան ուղևորելու դիտաւորէն ետ կեցեր է ։ Ն. Վսեմութիւնը քանի մ'օր Աղեքսանդրիա մնալէ վերջ, Մայրաքաղաքս պիտի վերադառնայ ի մօտոյ ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ Աւետարանի Ս. Ննեակն ի մօտոյ պիտի վերակազմուի ։

ՌՈՒՍՈ-ՃԱԲՈՆ պատերազմին մէջ վիրաւորեալ զինուորներուն ի նպաստ ճերմակեղէն պատրաստող տիկնանց յանձնաժողովը, որուն կ'անդամակցին նաև Տիկին Սավալան Խան և Տիկին Ա. Հիւրմիւզ, դրամական նուէրներէ զատ զանազան իրեղէններ ևս կ'հաւաքէ, Պոլսոյ գլխաւոր վաճառատուններուն դիմում ընելով ։

ՓԱՍՏԱԲԱՆ Մ. Միցցի Կայս. Կառավարութենէն արտօնութիւն ստացաւ օրական հարիւր բառի համար Հեռագրական Գործակալութիւն մը հաստատելու ։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ բանտը որ վերջին երկրաշարժէն մեծապէս վնասուած էր, վերջին դրութեամբ պիտի վերաշինուի ։

ՍՊԱՆԴԱՆՈՑԻ ՏՈՒՐՔԸ, որ Տար—ուլ—Խայրի ծախուց յատկացուած է, ներկայ 1320 ելմտական տարիէն սկսեալ մէկ տարուան համար 800,000 ղրշ.ի վարձու տրուեցաւ վաճառական Խամայիլ էֆ.ի և Ընկ.եան ։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ.—Ռուսական դեսպանատան Ա. Թարգման Մ. Մանտէլշտամ և աւստրեան դեսպանատան Ա. Թարգման Մ. Օթթօ Շբ. օր այցելութիւն տուին Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի, անոր ապարանքն երթալով ։

ՄԱՒԶԷՐ ՀՐԱՑԱՆՆԵՐԸ.— Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, Զինուորական սպառազինութեանց Անտուկն երրորդ մասնաճիւղին յանձնեց Մաւզէրեան գործարանի ներկայացուցչին, յանձնարարուած 200 հազար հրացաններուն ի հաշիւ ։

ԱՐԱԳԱՀԱՐՈՒԱԾ ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐ.—Վիլհէլմ Կայսեր նուիրած արագահարուած թնդանօթին օրինակին վրայ, Արքունի թնդանօթարանին մէջ ձուլուած $7^1/_2$ սանդիմէտր տրամագծով վեց արագահարուած թնդանօթները, Բարձրագոյն հրամանաւ, պիտի յանձնուին Բերայի տիպար թնդանօթաձիգներու գունդին ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՊԱՀԱԿԱՆԱՒԵՐԸ. — Կայսերական հրամանաւ, Սելանիկի նաւահանգին ծովեզերքներու հսկողութեան համար շինուելիք ութ եղերապահ մարտանաւերը Պրմաւունտ դրութեամբ մեքենաներ պիտի ունենան, և ժամը 14 ծովային մղոն արընթացութիւն ։ Ասկից զատ, պիտի զինուին Չորս հատ փոքր Հօչքինս թնդանօթներով և Չորս հատ ալ խորտընկէցներով (Թորբեյտօ) ։

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ.—Երկրագործական նախարարութիւնն հրաման ստացաւ 40—50,000 թթենի ղրկելու Կէլիպօլու, թթենիի մշակութիւնը նոյն գաւառին մէջ ներմուծելու համար ։ Էնկիւրիի նահանգին մէջ շերամաբուծութեան բարգաւաճումն ապահովելու համար, Պրուսայի երկրագործական վարժարանն ալ 10 հազար թթենի ղրկեց, որք երկրագործներուն պիտի բաշխուին ձրի ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ Վերատեսչութիւնն այսօր կայսերական Պալատ մատոյց 1319 տարւոյ մաքսային հասոյթներուն հաշուեկշիռը ։

ԽՆՈՒՍԻ զօրանոցը պիտի նորոգուի ։

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ հիւանդանոցն ու վարժարանը կալուածական տուրքէ ազատ կացուցուեցան Կայսերական հրամանաւ ։

ՀԱՅՏԱՐ—ՓԱՇԱՅԻ գծին համար, երկու շոգենաւ պիտի յանձնարարուին, Անատոլուի երկաթուղւոյ Ընկերութեան և Մահսուսէի Վարչութեան միջև գոյացած համաձայնութեամբ ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ Վերատեսչութեան կողմէ կ'ծանուցուի թէ Բորդուկալ և իր գաղթավայրերը, Ռումանիա, Լիւքսէնպուրկ, Եգիպտոս, Պուլկարիա և Արևելեան Ռումէլի ղրկուելիք թղթատարական փոխանակագրերուն համար (մանտաբօստ) մինչ ասկէ առաջ 23 ֆր. 65 սանդիմը մէկ Օսմ. ոսկիի հաշուով կ'ընդունուէին, 1903 Դեկտ. 1էն ի վեր կ'ընդունուին 23 ֆր. 78 սանդիմի, ինչ որ ժողովրդեան համար աւելի շահաւէտ է ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Փետր. 3ին, առտուան ժամ 1ին քառորդ մնացած, երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը զգացուեր է Բաաբրդի մէջ ։ Նոյն պահուն Սպերի, Երզնկայի և Րէֆահիյէի մէջ ևս թեթև ցնցում մը զգացուեր է ։

ԱՐՂՆԻԻ պղնձի հանքին արտադրութիւններէն 500,000 օխա պղինձ Լոնտոն պիտի ղրկուի, ծախուելու համար ։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ նախորդ Գայմագամ Ալի Րիզա էֆ. երէկ յանկարծամահ եղաւ օթէլի մը մէջ Սիրքէճի ։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ.— Կիւզէօղլու Իլիաս անուն աւազակապետը, որ չորս ամսէ ի վեր Րիզէ գաւառակին մէջ կ'ապաստանէր և շատերէն փրկանք կ'պահանջէր, վերջերս օսմ. զօրքերէն պաշարուեր և ընդդիմութիւն ընելով սպաննուեր է ։

ՑԱՒԵԼՈՎ Կ'ԼՍԵՆՔ թէ Օսմ. Պանքայի Տնօրէն Բանձիրի պէյ քանի մը օրէ ի վեր իր բնակարանէն դուրս չելներ անհանգստութեան պատճառաւ ։

ԱՏԱՆԱՅԻ նահանգին բերքերն անցեալ տարի շատ առատ եղած են ։ Ի մէջ այլոց բամբակի բերքն 30,000 հակ եղած է, որուն 4—5000ը միայն անվաճառ մնացած են ցարդ ։

ՀՐԴԵՀ. —Երէկ գիշեր, ժամ 6ին մօտերը, Ուզուն—Չարշը—Պաշը, Պէզազը Ճէտիտ թաղ, քարակիր տան մը միջնայարկէն հրդեհ ծագեցաւ, բայց անմիջական օգնութեանց շնորհիւ, շուտով առաջքն առնուեցաւ ։ Տննեակի մը պատուհաններն ու վարագոյրները միայն այրեցան ։ 600 ոսկիի ապահովագրուած էր տունը, որուն մէջ վարձքով կ'բնակէր Սպարապետի Դրան պաշտօնատարներէն Գնդ. Խալիլ պէյ ։

ԿԱՐՄԻՐ ԱՆՁՐԵՒ.— Անցեալ գիշեր, Սամսոնի մէջ բուռն փոթորիկ մը ծագելով կարմիր անձրև տեղացեր է ։ Առաւօտուն Սամսոնցիք զարմանքով տեսեր են որ փողոցներն ու տուները կարմիր ներկուած էին ։ Սաստիկ կարկուտ ևս տեղացեր է, բայց ծաղկաբեթիթ ծառերուն մեծ վնաս չէ պատճառեր ։

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՄԱՀ ՄԸ. — Իզմիրի Լը Ռէֆօրմ լրագրին մէջ կ'կարդանք. «Սարգիս Բարազեան անուն 63 տարեկան մարդ մը անցեալ օր Քորտէլիոյի մեծ փողոցը ժուռ գալով, իր ծանօթներուն ձեռքը կ'սեղմէր և արտասովոր աչքով «մնաք բարով» կ'ըսէր ։ Զարմանք յայտնողներուն կ'պատասխանէր Սարգիս. —Կ'զգամ թէ այս գիշեր պիտի մեռնիմ ։ Սարգիս երեկոյին Հայոց եկեղեցին դարձաւ. կնոջմէ մը մաքուր ճերմակեղէն խնդրեց, կոշիկները սրբեց, և պատճառն հարցնող ականատեսներուն պատասխանեց. Կ'ուզեմ մաքուր երթալ Աստուծոյ առջև ։ Գիշերը Սարգիս պառկեցաւ, աղէկ մը ծածկել տուաւ վրան, իր ընդարմացած անդամները տաքցնելու համար, և յաջորդ օրը կինն յաւիտենական քունով մը ննջած գտաւ հէք մարդը ։ Այս մահ, զոր Սարգիս նախատեսած և ծանուցած էր, խորունկ տպաւորութիւն մը յառաջ բերած է Քորտէլիոյի և Իզմիրի մէջ ։ Բնութիւն մը Թերևս աւելորդ չըլլայ ։»

ՄԱՐՏ ամիսէն սկսեալ Ենիչէրիներու մուզէին համար ուրբաթ օրերն 2, իսկ ուրիշ օրեր 3 ղրշ. միայն տուրք պիտի առնուի ։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Ս. Պատրիարքը, Ա. գործակատար Արիս էֆ. Ֆէսճեանի հետ, Շբ. օր Կայսերական Պալատ գնաց ։ Յետոյ Պէշիքթաշի ճամբով անցաւ Սկիւտար և Ճեմարան վարժարանն այցելելէ ետքը նախագահեց Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ Եկեսցէի արարողութեանց ։ Գիշերը Մելիտոսեան էֆ.ի տունը հիւրասիրուելով երէկ առաւօտ քարոզեց նոյն եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան երկսեռ բազմութեան, «Եւ ես ձեզ ասեմ արարէք ձեզ բարեկամս ի մամոնայէ անիրաւութեան» բնաբանին վրայ ։ Ն. Սրբազնութիւնը կէս օրէ վերջ Պոլիս անցնելով Մայր եկեղեցի իջաւ և շարունակեց «Հաւատով խոստովանիմ»ի մեկնութիւնը, մնացեալ ունենալով նոյն աղօթքին տասներորդ տունը ։

—Կրօն. ժողովն իր վերջին նստին մէջ քննելով Դասթէմուրի Տ. Տրդատ քահանային ինչ ինչ անվայել արարքներու մասին եղած ամբաստանութիւնն և տեղւոյն առաջնորդին հրամաններուն դէմ անսաստելը նկատի առնելով, յիշեալ քահանան մէկ ամսուան փիլոնազրկութեան դատապարտեց և որոշեց ազդարարել իրեն որ եթէ շարունակէ իր ընթացքին մէջ, խստագոյն պիտի դատապարտուի քահանայագործութենէ ։

—Ուրֆայի առաջնորդ Տ. Անանիա Վ. կ'գրէ Ս. Պատրիարքին թէ իր Վիճակին թեմերէն Նիզիպ գիւղն երթալով, հոն ծագած դաւանափոխութեան խնդիրը քններ և պէտք եղած կարգադրութիւններն ըրեր է ։

—Ֆիլիպէէն Տ. Տաճատ քհնյ. Դերձակեան գիր մը գրելով Պատրիարքարան տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ իրեն դէմ եղած ամբաստանութեանց համար կ'բողոքէ, և կ'պահանջէ Պատրիարքարանէ որ կա'մ իրեն արտօնութիւն տրուի դատ բանալու Թաղ. Խորհրդոյ դէմ, և կամ տեղւոյն ազգայիններէն քննիչ յանձնախումբ մը կազմուի, քննութիւն կատարելու և գործն ստուգելու համար ։

—Ռուսճուկ Րոման քաղաքի Հայոց եկեղեցիին Հոգաբարձութիւնը տեղւոյն Հայ վարժարանը փակեր և նամակատուն ու հեռագրատուն ըլլալու պայմանաւ վարձու տուեր է ։

—Նիկոմիդիոյ առաջնորդին կողմէ Իզմիրի համար ձեռնադրուած երկու քահանաները, Տ. Խորէն Ճէրրահեան և Տ. Խորէն Պըչագճեան, ամսոյս 26ին Իզմիր հասնելով ուղղակի առաջնորդուեր են Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին, ուր պիտի անցընեն իրենց քառասնօրեայ պահեցողութեան շրջանը ։

—Տնտես. Խորհուրդն հետևեալ տնօրինութիւններն ըրաւ ։—Մայր Եկեղեցւոյ Դպրաց Դասին 1902 Մարտ 1էն 1903 Փետր. 28ի մատակարարութեան հաշիւներուն ճշտութիւնն և օրինաւորութիւնն հաստատելով որոշեց արդիւնքը տեղեկագրել Կրօն. ժողովին ։ — Ճարտարապետ Մելիտոսեան էֆ. քննած էր Գանտիլլիի եկեղեցւոյ պահարաններուն, դպրոցին և մատամբ հրկիզեալ տան նորոգութեանց կարօտ վիճակը ։ Խորհուրդը, տեղեկագրին համաձայն, հաստատեց նորոգութեանց պէտքը ։—Տ. Տիրայր Վրդ. խնդրած էր ուրիշի յանձնել Էյուպի Ս. Եղիա եկեղեցւոյ մնտուկէն Դանիէլեան որբոց ունեցած պահանջքին հայթայթումը ։ Խորհուրդն որոշեց յանձնարարել Ս. Եղիա եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ, որպէսզի ուրիշ յարմար եկեղեցական մը որոշէ և ծանուցանէ անունը ։—Պալաթի Թաղ. Խորհուրդը Ս. Պատրիարքէն խնդրած էր ըստ առաջնոյն արտօնել տեղւոյն Ազգատախնամի գանձանակի շրջաբերութիւնը ։ Խորհուրդն յետ քննութեան հաստատեց գանձանակի շրջագայութեան պէտքն և որոշեց տալ խնդրուած արտօնագիրը ։—Վանայ առաջն. տեղապահին խնդրանօք փաստաբան Սօլախեան էֆ.ի յանձնուեցաւ Բաղէշցի Պօլօ Կաղոյեանի՝ Մարգարեան Աստուր և Սարգիս եղբայրներէ ունեցած պահանջքին քննութիւնը ։ —Գաւառ—փաշայի Թաղ. Խորհուրդէն պահանջուած էր եկեղեցւոյ մնտուկին տոմարը, հաշուեց քննութեան առթիւ ։ Թաղ. Խորհրդոյ մէկ պատասխանագրին վրայ, որոշուեցաւ ի բացատրութիւն հրաւիրել Նախկին Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Բոյաճ էֆ.ն ։ Ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ, Սկիւտար Ս. Խաչ, Գանտիլլիի և Բաղէշի Ս. Գէորգ եկեղեցեաց վերաբերեալ վագֆներու, հաշուոց և մատակարարական կարգ մը խնդրոց անօրինութեամբ ։

—Հ. Գաբրիէլ Վրդ. Մենեվիշեան գրով մը շնորհակալութիւն կ'յայտնէ Ս. Պատրիարքին՝ որ ցաւակցութիւն յայտնած էր իր եղբօր մահուան առթիւ ։

—Կէտիկ—Փաշայի առժամեայ Թաղ. Խորհուրդը պնդած ըլլալով իր հրաժարականին վրայ, երէկ առժամեայ նոր Խորհուրդ մը կազմուեցաւ Սեդրաք Զափուղեան, Յակոբ Զամպաքճեան, Աւետիս Կիւլպէնկեան, Օննիկ Նէկէնեան և Եղիազար Ժամկոչեան էֆ.ներէն ։

ԱՐՀԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԲԵՐԱՅԻ

Մ. էֆ. Պալէնտէրեան հրաւիրուած է ձեւագիտութեան դասեր աւանդել Արհեստագիտական վարժարանին մէջ. անոնք որ կ'փափաքին ամսական պզտիկ վճարումով մը օգտուիլ այս բացառիկ առիթէն, հաճին դիմել Արհեստ. վարժարանի վարչութեան ։ Դասերն սկսած են 23 Փետր. 1904 երկուշաբթի օրէն, 10—12 Ը.Ե. ։

ՊԱՐԶ ԽՕՍՔԵՐ

Անձկամիտ ու տգէտ ուսուցիչներու անխոհեմութեան երէկ նոր զոհ մ'ալ տուաւ Սամաթիա ։ Ինչպէս երէկի թուոցերէն թերթերն ալ գրեցին, Սամաթիոյ բնակիչներէն ձուլիչ Գալուստ աղայի որդին, Զարմայր, Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ վարժարանին ուսուցիչներէն մէկուն կողմէ գանակոծուելով, հիւանդացած և քանի մ'օր ետքը մեռած է ։ Յուղարկաւորութիւնն երէկ կատարուեցաւ ։ Ոստիկանական նախարարութեան կողմէ երկու բժիշկ և ընդ. դատախազը դիազննութիւն կատարեցին թաղումէն առաջ ։ Բժշկական քննութենէն հաստատուած է թէ հէք տղան ուղեղատապէ (մենինժիթ) մեռած է ։ Իրողութիւնը սա է թէ, ինչպէս Սամաթիոյ մէջ խօսակցութեան առարկայ եղած է, անոպայ ուսուցիչն ո'չ միայն ծեծելով չէ շատացեր, այլ և հէք տղան բանտարկել տուեր է մահաստուեր ճաղերու սարսափելի պահարանին մէջ, ուր հէք տղան սարսափահար եղած և յաջորդ օրն իսկ հիւանդացած է ։ Իրողութիւնը, ինչպէս Ոստիկանութեան, Պատրիարքարանի ևս տեղեկագրուած ըլլալով, Ուսումն. Խորհուրդն որոշեր է քննութիւն կատարել ստուգելու համար թէ մահն իրոք գանակոծութեան արդի՞ւնք է թէ պատահական հիւանդութեան ։ Զարմանալին սա է որ Ուսումն. Խորհրդոյ անդամներէն մին, վերջերս ինքնակոչ հրաւէրով մը, նոյն վարժարանն այցելելով քննութիւն կատարած և ինքնայորդոր տեղեկագիր մը տուած էր Խորհուրդին, գովեստ հիւսելով Սամաթիոյ վարժարանին, ինչպէս օրուան թերթերն ալ հրատարակեցին Ուսումն. Խորհրդոյ որոշմանց շարքին մէջ ։ Արդեօք գանակոծութեան ու խցարգելութեան այս քստմնելի արարքին տխուր ներգործութիւնը կանխաւ փարատելու համա՞ր մ'էր այս, կ'հարցնէին երէկ Սամաթիացիք, երբ խուռն բազմութեամբ յուղարկաւոր էին հէք տղուն դագաղին, որովհետև մահուշունչ խցարգելութիւնն այդ գրուատանիչս տեղեկագրէն առաջ տեղի ունեցած է ։ ՄՏՐԱԿ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹՕԿԻՕ ԾՈՎԱԿԱԼԻՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ
ԲՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

ԹՕՔԻՕ, Մարտ 13.— Ռուդէըի հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Բորդ Արթուրի դէմ ճարոնցիներուն Մարտ 10ի յարձակման վրայ Թօկիօ ծովակալին տեղեկագրին նայելով, ճարոնական նաւատորմին մէկ մասը ռուսական վեց թորփիլանաւերու հանդիպեցաւ ։ Կէս ժամ տեւող կռիւէ մը ետքը, ռուսական տորփիղիկը, որ քանի մը վնասներ կրած էր, ի փախուստ դարձաւ ։ Ճարոնցիք 8 վիրաւոր և 7 սպաննեալ ունեցան ։ Ոչ մէկ ճարոնական մարտանաւ վնասուեցաւ ։ Ճարոնական նաւատորմին միւս մասը կռիւ մը սկսաւ ռուսական երկու թորփիլանաւերու հետ, որք ծովուն բացերէն կ'ուգային, և անոնցմէ մին ընկղմեցաւ ։ Այս կռուին մէջ ալ Ճարոնցիք 3 սպաննեալ և 4 վիրաւոր ունեցան ։ Այս ճակատամարտներէն վերջ, Ճարոնցիք սկսան ռմբակոծել Բորդ Արթուրի բերդերը ։ Ռմբակոծումը 4 ժամ տևեց ։ Ոչ մէկ ճարոնական մարտանաւ վնասուեցաւ ։ Ռուսական թորփիլահալած մը նախ վնասուեցաւ, և ապա երրորդ յարձակման մը պահուն բոլորովին ընկղմեցաւ ։

ԲՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐ, 12.—Այսօր ամէն ինչ հանդարտ է հոս ։

ՎԻԵՆՆԱ, 13. (Պաշտօնական). — Մ. Լուէցով Հռոմի աւստրեհունգարական դեսպան անուանուեցաւ Պառոն Բաղէթիի տեղ, որ հանգստեան կոչուելուն առթիւ ստացաւ Լէոբոլտ պատուանշանին ասպետական Մեծ Խաչը ։

—13.—Բանի մը Չեհերու և Գերմաններու միջև թեթև վէճէ մը զատ, համագումարութիւնը չխանգարեցաւ ։ Բրակայի մէջ ևս նոր վէճ չծագեցաւ, Գերմաններուն զգուշաւոր ընթացքին պատճառաւ ։

ՏՈՒՎՐ, 13,—Վիլհէլմ Կայսրը, որ երէկ առաւօտ Պրէմըր Հաֆընէ մեկնեցաւ Միջերկրական երթալու համար, Տուվրի նեղուցէն անցաւ ։

ԲԱՐԻԶ, 13.—Միւս անգամ Մ. Դըքասէօ, նախկին դատական նախարար, մեռաւ ։

ՆԱՄԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՐՆԻԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Մարտ 13. —Բեդերսպուրկէ և Լոնտոնէ առնուած լուրերը համաձայն են սա կէտին վրայ թէ Բորդ Արթուրի վերջին ռմբակոծումը զինուորական տեսակէտով ազդեցութիւն չէ ունեցած ։ Սակայն և այնպէս քանի մը պայթուցիկ ռումբեր վնասեցին նոր քաղաքին ։ Այդ թաղերուն մէջ բնակութիւնը վտանգաւոր ըլլալով, տեղական իշխանութիւնը որոշեցին որ քաղաքացի ժողովուրդը դուրս ելնէ քաղաքէն ։

ԼՈՆՏՈՆ, 13.—Անկողմնակալ աղբիւրէ տեղեկութիւններ կ'հաստատեն թէ ճարոնական նաւատորմը շատ վնասուած է վերջին ռմբակոծումներուն հետևանօք ։ Ճարոնական նաւարաններուն մէջ նորոգուած բոլոր չոր աւազանները գրաւած են այն ճարոնական մարտանաւերն որք կ'նորոգուին ։

—13.—Թօքիոյէ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Մարտ 1էն ի վեր, Ճարոնցիք Չէմուլբոյի հիւսիսային կողմը փոխադրած են 14,000 զօրք ։

ՄՈՍՔՈՒԱ, 13.—Մոսքուայի ժողովուրդը ջերմագին ընդունելութիւն մ'ըրաւ Զօր. Քուրոբադքինի որ գիշերը մեկնեցաւ դէպ ի Ծ. Արևելք ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ. ՄԱՐՏ 12.)

ՎԼԱՏԻՎՈՍԴՈԿԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ
ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԳԻՐԸ

ԹՕՔԻՕ, Մարտ 10.—Ճարոնական երկրորդ նաւարաժնին հրամատար ծովակալ Գամիմուրա հետևեալ տեղեկութիւնները կուտայ Վլատիվոստոքի ռմբակոծման վրայ ։ Ըստ հրամանի Մարտ 6ի առտուն մեր նաւարաժինը Վլատիվոստոքի արևելեան նաւահանգստի մուտքին առջև հասնելով դէպ սառնապատ ծովուն մէջէն անցաւ ։ Արտաքին նաւահանգստին մէջ թշնամւոյն նաւերը չտեսնուեցան ։ Մեր նաւերն հիւսիսային արևելեան եզերքին մարտկոցներուն մօտեցան և Վօլցան լեռանց մարտկոցներուն թնդանօթի հասողութենէն հեռու կէտի մը վրայ կանգ առին ։ Ժամ 1.50ին 40 վայրկեան չափ ներքին նաւահանգիստը ռմբակոծելէ ետքը, մեր նաւարաժինն ետ դարձաւ ։ Կը կարծեմ թէ ռմբակոծումը մեծ վնաս պատճառեց ։ Ցամաքին վրայ զինուորներ տեսնուեցան, բայց ռուս մարտկոցները չպատասխանեցին մեր կրակին ։ Կէս օրէ ետքը ժամ 5ին նաւահանգստին արևելեան մուտքին մէջ սև մուխերու բարձրանալը տեսնելով կարծեցի թէ թշնամի նաւերուն մուխն էր, բայց մուխը քիչ ատենէն անհետացաւ ։ Մարտ 7ի առտուն մեր նաւարաժինն հետապօտութիւն մ'ըրաւ Ամերիկա ծովածոցին մէջ, բայց սովորականէն դուրս բան մը չնշմարեց ։ Նաւարաժինը վերստին Վլատիվոստոքի արևելեան նաւահանգստին մուտքին մօտեցաւ, բայց ո'չ ռուս նաւերն երևցան և ո'չ ալ մարտկոցները կրակ ըրին ։ Մեր նաւարաժինն անկէ ելնելով Բօսիէդ ծոցը գնաց և հոն ալ թշնամւոյն հետքը չգտնելով ետ դարձաւ ։

ՃԱՐՈՆՑԻՆԵՐՈՒՆ
ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 11.— Ճարոնական նաւատորմին Բորդ Արթուրի վրայ ըրած գիշերային վերջին յարձակման ատեն ճարոնական երեք նաւեր վնասուեցան ։ Բորդ Արթուրի պաշտպանութեան գծին արևմտեան թևն ալ շատ մեծ վնասներ կրեց ։ Բորդ Արթուր—Չիֆուի հեռագրական ընդծովեայ պարանը խզուեցաւ ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մարտ 11.—Պաշտօնաթերթը կ'հրատարակէ թէ Նիքօլա կայսր առջի օր Ներքին գործոց նախարար Մ. Բլէվէի միջոցաւ իր ներկայութեան ընդունեց ռուսական մամլոյ ներկայացուցիչները (Նովոյէ Վրէմյայի հրատարակիչն ու Պեդերբուրկսքիյէ Վետոմոստիի մէկ խմբագիրը) և առ ինքն մատուցած հաւատարմութեան Ուղերձին պատասխանելով ըսաւ թէ վերջերս ուշադրութեամբ կ'հետևէր մամլոյն, և համոզուած է որ մամուլը կատարեալ հաւատարմութեամբ կը վարուի ։ Ազգային զգացումը, զոր կ'օգևորէ մամուլը, մեծ գոհունակութիւն պատճառեց իրեն, և կ'յուսայ որ մամուլը պիտի շարունակէ իր այդ պարտաւորութեան մէջ, երկրին զգացմանց և գաղափարներուն ճշմարիտ թարգման կանգնելով և իր մեծ ազդեցութիւնն օգտակար պիտի ընէ հանրային կարծեաց, ճշմարտութիւնն և մի միայն ճշմարտութիւնն հրատարակելով ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մարտ 10.— Պաշտօնապէս կ'ծանուցուի թէ Չէմուլբոյի ճակատամարտին մէջ իրենց դիւցազնական ընթացքին համար Վարեակ յածանաւին և Քորէէց թնդանօթանաւին հրամատարներուն Ս. Գէորգի կարգին Դ. աստիճանի պատուանշանը, սպաներուն և բժիշկներուն Ս. Ստանիսլասի կարգին Բ. և Գ. աստիճանի պատուանշանն և ամբողջ նաւազներուն ալ Ս. Գէորգի կարգին զինուորական խաչը տրուեցաւ ։

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 11.— Տէյլի Էքսբրէսի կ'հեռագրեն Նակազաքիէ. «Պատերազմի սկիզբէն ի վեր Ճարոն 200,000 մարդ փոխադրեց ի Քորէա. եւրոպական և ոչ մէկ տէրութիւն ասկից աւելին չպիտի կրնար ընել ։ Տէյլի Քրոնիքըլ կ'իմանայ Թօքիոյէ թէ ճարոնական երեք զօրաբաժիններուն ի հիւսիսային Քորէա փոխադրումն աւարտեցաւ, որք այժմ կ'սկսին յառաջ խաղալ ։ Երկրորդ զօրաբանակը պատրաստ է ։ Երկու ընդծովեայ նաւեր երկաթուղիով Բորդ Արթուրէն Վլատիվոստոք հասան ։ Ռուսերն ականներ դրած են Եալուի ռազմագիտական այն ամէն կէտերու մէջ, ուրկէ Ճարոնցիք կրնան օգտուիլ ։ Զարին զօրքերը Բիւլիէնչէնկ, Հայչէնկ և Ֆէօկ Վանկ Չէօնկ համախմբած են ։ Մօրնինկ Լիտըր կ'հեռագրեն Թիէնցինէ թէ Տալնիէ դարձող ճարոնական մը ոև է միջոցով մը յաջողեր է պաշտօնական անձէ մը ձեռք անցընել Տալնիի և Բորդ Արթուրի դաշտի պահուած յատակագիծն ու քարտէզը, և զանոնք Թօքիօ տարեր ու կառավարութեան յանձներ է ։ Ճարոնական կառավարութիւնը պատուանշանով մը վարձատրեր է զինք ։

ԲԱՐԻԶ, Մարտ 21.— Բեդերսպուրկէ առ Թան կ'հեռագրեն թէ Ճարոնցիք մինչև ցարդ 55,000 հոգի ցամաք հանեցին ի Քորէա ։

ԹՕՔԻՕ, Մարտ 11.— Սէուլէ կ'ծանուցանեն թէ ռուսաց կուսակցութենէն վեց հոգի ևս ձերբակալուեցան իրենց դրգռիչ ընթացքին համար ։

ԹՕՔԻՕ, Մարտ 11.— Ուիջու— Սէուլ երկաթուղւոյն մենաշնորհն ստորագրուեցաւ երէկ ճարոնական և քորէական իշխանութեանց միջև ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մարտ 11.—Նակազաքիէ Վլատիվոստոք հասնող օտարականներ կ'հաւաստեն թէ ճարոնական ամէն նաւային աւազանները լեցուն են Բորդ Արթուրի առջև վնասուող նաւերով, որք կ'նորոգուին ։

ՎԼԱՏԻՎՈՍԴՈՔ, Մարտ 11.—Քաղաքին Քորէացիներն առ Ռուսիա ունեցած համակրութիւնները ապացուցանելու համար, ծանուցին ամբողջ ամրութեանց հրամատարին թէ պատրաստ են Ռուսիոյ ձրիապէս աշխատիլ ամրութեանց շինութեան ։

ՇԱՆԿԱՅ, Մարտ 11.—Որոշուեցաւ որ չինական թնդանօթակիր մը ռուսական Մանճուր թնդանօթակրին մօտենալով դուրս պիտի հանէ անոր թնդանօթները, զէնքերն և մեքենաներուն անհրաժեշտ մասերը ։ Պատերազմի ծագումէն ի վեր, այսօր առաջին անգամ ըլլալով հասաւ ճարոնական թղթաբեր շոգենաւը ։ Նաւային հաղորդակցութիւնը վերահաստատուեցաւ ըստ առաջնոյն ։

(Նոյն Ֆրայէ Բրէսէ, Մարտ 12.)

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	87 13
Ամէնէն բարձր գին	»	87 14
Ամէնէն վար գին	»	86 12
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	114 62 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	114 75
Ամէնէն վար գին	»	113 75
Թրանսվալ	»	85 —

ԲԱՑՈՒՄ, 1/14 Մարտ

Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	85 12
» »	ժամ 6ին	85 05
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	113 75
» »	ժամ 6ին	113 62 1/2
Հելլէնիկ.պարգևաւոր թուղթ	ֆր.	430 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Օ.Ո.	15 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	ֆր.	281 —
Քարաճ Կ. Պոլսոյ	»	505 —
Անատոլուի Երկթ. պրաթ.	»	523 —
» » բաժնեթ.	Ա.Ո.	11 07
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	585 —
» ժուիսանս	»	150 —
» պարտաթ.	ֆր.	480 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	254 —
Թէմպէքիի բաժնեթուղթ A	»	27 —
» » B	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	450 —
Քարաճ Իզմիրի	»	565 —
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ.Ո.	30 —
Հելլենական 5 % 1881	ֆր.	205 —
Թրանսվալ	»	85 —
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	61 50
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ.Օ.	4 70

ՍԹՈՒԼԱՆՑ

Քօնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	6 — —
» ութ օրուան	»	17 — —
Ռումէլիի Երկթ.	» ֆր.	3.50 —

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	111 20	110 10
» չէք	110 30	110 10
Բարիզ 3 ամիս	22 67 1/4	22 85
» չէք	22 75	22 85
Պերլին մարք	18 47	18 57
Վիեննա քուրոն	21 71	21 81

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	110 01
20 ֆրանքնոց	»	87 17
20 մարքնոց	»	107 05
Ռօլ Իմբէրիալ	»	90 —
Ֆրինց	»	51 04
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 09
Նոր Մէճիտիէ	»	104 30
Պէշլիք	»	103 —
Ռուսալ թղթադրամ	»	8 59

Աւտէ Ա. Անտրէատէս, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 12

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա.Ո.	78 25
» » գոց.	»	78 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 —
Եգիպտական Միացեալ	»	103 75
Այտըրնի Երկաթուղի	»	14 50
Անգլ. Քօնսոլիտէ	»	85 93
Փոխատուութիւն Գասսայի	»	89 50
» Հելլենական 1881	»	39 50
Մոնեգօ	»	41 50
Պուլկար. Փոխառութ. 1888	»	87 —
» » նոր 1892	»	86 87
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 36
Թրանսվալ	»	3 31
Ճարոնական 1899	»	62 75
» 1902	»	— —
Դրամազեղչ		4 —

ԲԱՐԻԶ, Մարտ 12

Օսմանեան Միացեալ բաց.		79 60
» » գոց.		80 40
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	114 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	550 —
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	429 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	343 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	95 95
Քրէտի Լիօնէ	»	1087 —
Պանք տը Բարի	»	1046 —
Սպանիական արտաքին	»	80 60
Իտալական Ռանթ	»	100 50
Ռուսական 3 % 1891	»	76 —
» 1894	»	74 —
» » 1896	»	73 50
» 1901	»	94 60
Թրանսվալ	»	85 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 16
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Մարտ 12

Օսմ. Միացեալ		— —
Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	101 90
» » բաժնեթ. 60%	»	92 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	122 25
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 29
Զինուորական փոխառութիւն 1903		81 50
Դրամազեղչ		4 —

ՎԻԵՆՆԱ, Մարտ 12

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրոն	95 56
» Լոնտոնի վրայ	»	240 30
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	123 —
Օսմ. Ռէժի	»	320 —
Դրամազեղչ		3 1/2

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՑԱՄԻՆ 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500,000

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնուելէ ասկէ քան մի դար առաջ, ասոր հրդեհի ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետէրք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրերէ բաղկացեալ են: Դրամագլուխն և պահեստի գումարք 4,500,000 անգլ. ոսկին կ'անցնին:
ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան այլուրջհաճեալ ապահովականութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 26,000,000 անգլ. ոսկոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար:

ESTABLISHED 1782

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի, շէնք, կարասիք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ ժիշնորդութեամբ ստորագրելոյ, որ ունի լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց հրդեհ վնասները:

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ընդհ. Գործակալ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց.
Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս Խան, գետնայարկ թիւ 1:

Զննիչ Ռիզքներու (Inspecteur des Risques) Ա. ԷՆՔՍԷՐՃԵԱՆ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը նուազուրդի կ'դնէ հետեւեալ ապրանքները.

100 թօփ թուղթ՝ «Բավիա» (ժուռնալ)
102+63=17 քիլօկրամ:
1000 թօփ թուղթ «Ռէալէ»:
1500 թօփ «Իմբէաիալ»:
500 թօփ «Տօպպիօ Իմբէրիալ»:
1,17+0,81=44 քիլօկրամ:
600 ծրար քարթօն այլ և այլ թիւերով:

Հայթայթումը տեղի պիտի ունենայ հասարակութեան տրամադրութեան ներքեւ դրուած օրինակին համաձայն, յանձնելի անծախօս, Պոլիս, Հանր. Պարտուց Վարչութեան, կէսը վերջնական նուազուրդին յաջորդող 50 օրերուն մէջ և մնացեալն առաջին յանձնումէն 30 օր ետքը: Նախնական նուազուրդն որոշուած է 6/19 Մարտ 1904 (1320) կէս օրէն առաջ ժամ 2էն սկսեալ մինչեւ կէսօրէն ետքը ժամ 3: Վերջնական նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ նախնական նուազուրդին փակումէն ետքը մինչեւ երեք օր, առնուազն հարիւրին երեք զեղչով մը: Երրորդ օրն առաջարկները պիտի ընդունուին կէս օրէն ետքը մինչեւ ժամ 3: Այն անձերն որք յանձնառու ըլլալ կ'ուզեն, պարտաւոր են առ ի երաշխաւորութիւն Վարչութեան Կեդր. Սնտուկին մէջ ի պահ տալ ըլլալիք հայթայթման արժէքին հարիւրին 10, հնչուն դրամով: Ցանձնառութիւնները պէտք է ներկայացուին Կեդր. Վարչութեան, կնքուած ծրարի մը մէջ ներփակելով վերոյիշեալ թուղթերն և քարթոններէն մէյմէկ նմոյշ, զորս հայթայթել յանձն կ'առնուի: Այդ նմոյշը պէտք է յանձնառուին նշանակիչ մէկ մուհրն կրէ: Ցանձնարարութեանց տետրակն այս օրուընէ սկսեալ հասարակութեան տրամադրութեան տակ դրուած է, որ կրնայ տեղեկանալ անոր՝ Մատակարարական ճիւղէն, կէսօրուընէ առաջ ժամ երկուքէն սկսեալ մինչեւ կէսօրէն ետքը ժամ 3:
24/8 Մարտ 1904 (1319) 10—5

* *

ԻՒՆԻՖԻԷ ՊԱՐՏԱՏՈՒՂԹԵՐՈՒՆ ՏՈԿՈՍԸ

ԱԶԴ.—Օսմ. Հանրային Պարտուց Վարչական Խորհուրդը կ'ծանուցանէ թէ Մարտ 1էն սկսեալ հարիւրին երկու (2%) տոկոս պիտի վճարուի Օսմ. Փոխանակ Միացեալ Պարտուց առժամեայ պարտաթուղթերուն կցուած կտրօնին վրայ: Այդ տոկոսը կտրօններուն վրայ նշանակուած բոլոր քաղաքներուն մէջ պիտի վճարուի մինչեւ 31/13 Օգոստ. 1904, իսկ անկէ վերջ՝ միայն Պոլսոյ մէջ:
12/25 Փետր. 1904 6—4

ԽԱՉԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Խաղինէի Խասսաւ Շահանէճէ միւպայեա օլունանաղ Քուրնիւէ էզմիրա ըսպարմաղէթ մօնօնըն ժանը հալ բու մինին Ցինճի չարշընպիհ կիւնի իհալէի էվվէլիէսի իճրա գըլընաճաղընտան իթայա թալիպ օլանլարըն Թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթասհըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ 10 ա գատար Խաղինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր: 3—3
23 Շուպաթ 319

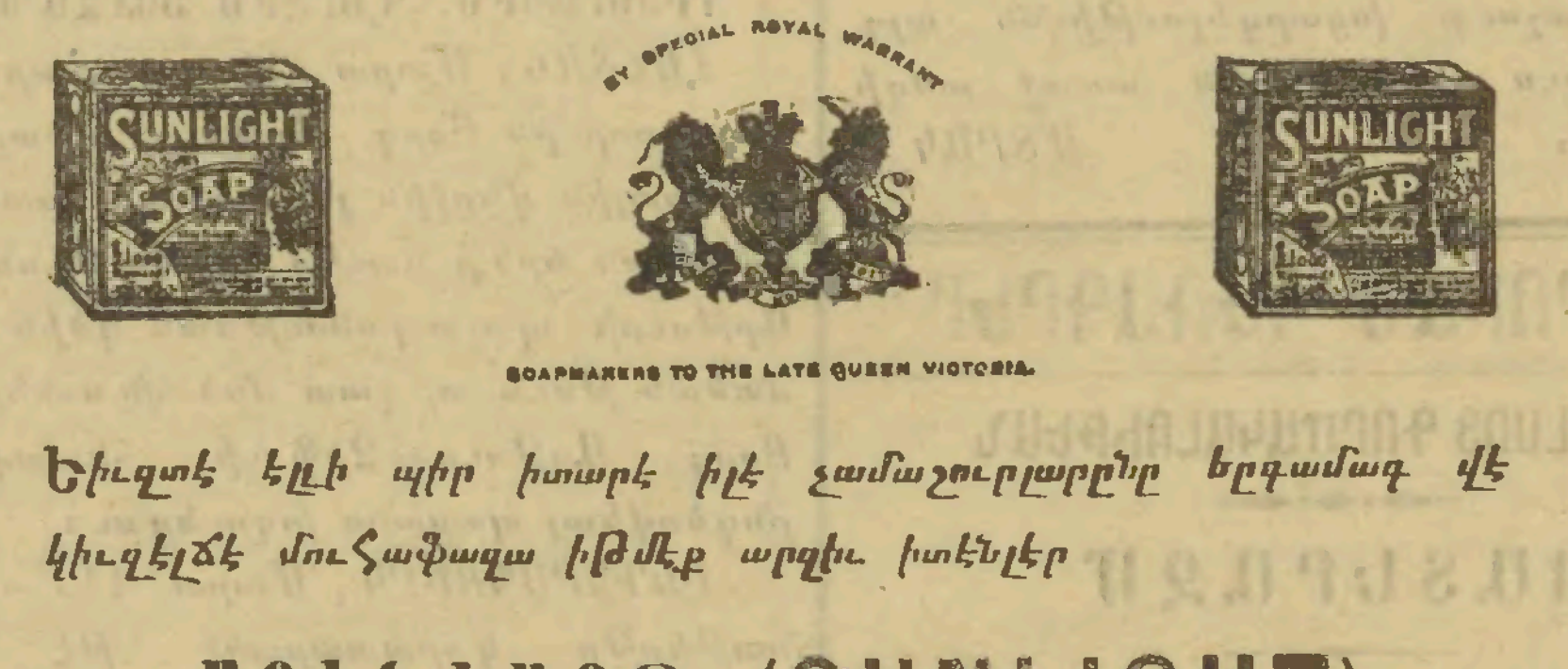
WESTERN ASSURANCE COMPANY

ՈՒԷՍՏԸՐՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ԴՈՐՈՆԴՕ ԵՒ Ի ԼՈՆՏՈՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851 ԻՆ
ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՑԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎԸ

Դրամագլուխ գրած եւ տարեկան հասոյթ Անգլ. Ոսկի	1,250,000
Հիմնուելէն ի վեր հատուցած վնասները Անգլ. Ոսկի	6,000,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ Ի ԼՈՆՏՈՆ
ԱԳԸՐՏԻՆԻ ԿՈՄՍ G. C. M. G. (Նախագահ)
ՍԸՐ ՃՈՆ ՔԷՆՆԱՈՒԷՅ Bart. M. P.
ՄՐ. ՃԷՅՄՍ ՍԴԻՎԷՆՍԸՆ (Երեսփոխան Ընդ. Լոնտոն)
Ուէսդըրն Ընկերութիւնը՝
1° Հրդեհի դէմ ամէն նոյնէ գործեր կ'ապահովագրէ տաանց բացառութեան և էն նպաստաւոր պայմաններով.
2° Վնասները անզլոյն վրայ կ'հատուցանէ ամենայն առատաձեռնութեամբ.
3° Իր վճարեալ դրամագլխին մեծութեամբն ի վիճակի է անգլ. ամենամեծ ընկերութեանց համահաւասար հակոյ գումարներ ապահովագրելու:
Ընկերութեան գրասենեակն է Դիւն ըվ Սէյըլինս Լոնտոն
Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԴԱՒՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Սուլթան Համամ, Բասամ Քաթըրճը օղլու
Յ. Գ. Գաւառներու մէջ ենթաճամբաներ եւ գործակալներ կ'փնտռուին:

Եւրոպական էլի պիր խտարէ իլէ չամաշըրլարընը երգամագ վէ կիւզէլճէ մուհաֆազա իթմէք արզու իտէնլէր

ՍՈՒՆԼԱՅԹ (SUNLIGHT)

ՍԱՊՕՆԸՆԸ ԻՍԹԻՄԱԼ ԻԹՄԻԼԻՏԸՐԼԱՐ:

Իշպու սապօն ճալընըզ չամաշըր երգամագ իչին գուլլանըլըպ, չամաշըրլարը ասլա բարչալամազ վէ Ֆըվգըլատէ գօլայլըգլա քիրլէրի չըգարըպ գար կիպի պէյազ իտէր:

1

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԵՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քօնեաքը գլուխ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարարուեստական հսկայ գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխադրուած է իրենց նորմէն, 1875 և 1888ի ... 1889 ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պորտօի և 1900ի Բարիզի մեծ ցուցահանդէսներուն մէջ մրցանակներ ... Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց ... քօնեաքը թէ՛ հին է թէ՛ ընտիր և ի հաստատութիւն՝ վարձատրած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հաստատեն նաեւ ... քիմիագէտներու վկայութիւնք: Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քօնեաքին տրուած ուրիշ բազմաթիւ վկայագրերն ... է Թուրք, քանի որ հանրածանօթ է այն և ապահովագրել տալու մրցակիցներուն ...
Սոյն վաճառատան մէջ կ'ծախուի նաեւ, ... Քանատայի ... ծխա և հելլենական բերքեր, արտադրութիւններ ու ձէթարաններ:

Մենավաճառներ պաշտ.) Արծաթ Եղբ. Մ. Փրկչի) Հայթայթիչ ...	50 33

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել, Կ. Պոլիս. Առ Ք. ԱԹԱՆԱՍ Մ. ՔԱԼՕԹՐԻԱՏՕ Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Ղալաթիա

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 ՕԳՈՍՏ. 2/14 ԵՒ 1310 ՍԷՖԷՐ 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԷՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Նոր խան և կամ հետեւեալ հասցէներուն.—
Մահմուտիէ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Ենի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սատօք և Ռոտրիգ, Չէլիպ իւլ Իպսամ խան, Պահճէ գափու թիւ 10
Մագրգիւղ, Մ. Ա. Անժէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Պեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Մ. Ա. Անդիբա, Մօտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարչի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, թիւ 12, Թիւնէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Եղիէն Բրէժէզի, Քարաքէօյ, Սարը օղլու խան. թիւ 4.
Բերա, Մահմուտիէ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռուժ,
Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի. թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

ՍԻՆԿԸՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՑՕ ՊԱԼԱՏԱՆ
THE SINGER MANUFACTURING Cᵒ

Սինկէրի կարի մեքենաները գլուխ անգլ. պրաշտ չինուած ըլլալով, իրենց առկանութեամբ ... ճանաչուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կոշկակարները լոկ Սինկէրի ... ձեւ Սինկէրի Ընկերութեան գործը 400է աւելի պաշտօնեայ վկայական և ... տարցած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ:
Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ.
Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝
Բերա, Շիշլի, Ղալաթիա ... գիտաց:

Բերա	) Շիշլի ... թիւ 343 և 343 կրկին
Ղալաթիա	) Սինկէր խան, Քիւնէլին ...
	) Թոմամզորի կայարանին գիմաց
Ստամպօլ	) Սուլթան Համամ թիւ 2
	) Սուլթան Պայազիտ ... թիւ 18.

Սկիւտար, Չարշի Պոյու, թիւ 120.
Նկարչական ... ընկերութեան ... Բերա, Շիշլի ... թիւ 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օղլու Սարգիս Պէյի տունը:

ԵՈՒՆԻԸՆ
ՄԱՐԻՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ ՔԸՄՓԷՆԻ ԼԻՄԻԹԸՏ
THE **UNION** MARINE
INSURANCE COMPANY LIMITED
ՀԻՄՆԵԱԼ 1863ԻՆ

ՎՃԱՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ	163,500 ոսկի
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ	340,000 »
ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԳՈՅՔ Ա. ԽԵԼՔ ԲԱՑ	1,000,000 »

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
ԼԻՎՐՓՈՒԼ ԷՆՏ ԼԸՆՏԸՆ ՉԷՄԲԸՐՍ
Ի ԼԻՎՐՓՈՒԼ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
3, ՐՕՅԸԼ ԷՔՍՉԷՆՃ ԲԸԼՏԻՆԿՍ
ԼՈՆՏՈՆ
47, ՍՓՐԻՆԿ ԿԱՐՏԸՆՍ
ՄԱՆՉԷՍԴՐ
22, ՐՕՅԸԼ ԷՔՍՉԷՆՃ ՍԹՈՒԷՅՐ
ԿԼԱՍԿՕ
Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ
ԷՏՈՒԸՐՏ ԼԱՖՕՆԴԷՆ
20, Մեհմէտ Ալի Փաշա խան Ղալաթիա

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՉԱՐԼԶ ՏԻՔԸՆՍ (60)

ՕԼԻՎԸՐ ԹՈՒԻՍԹ

ԻԶ.

Սրահը լեցուն էր ծխախոտի այնքան թանձր ծուխով որ ներս մտած ատեն մարդ գրեթէ չէր կրնար բան մը որոշել: Սակայն աստիճանաբար, երբ դուռը բացուելով, ծուխը քիչ մը դուրս կ'ելնէր, կ'տեսնուէր գլուխներու տարօրինակ հաւաքում մը, չփոթ ու խառնակ: Աչքը տակաւ կ'վարժուէր այս տեսարանին և ի վերջոյ կ'որոշուէին այրեր ու կիներ, երկար սեղանի մը շուրջը գիզուած, որուն ծայրը նստած էր նախագահը, մուրճ ի ձեռին, իբրեւ նշան իր պաշտօնին:

Անկիւն մը, ողորմելի դաշնակի մը առջեւ նստած էր տեսակ մը արուեստագէտ, որուն դէմքը լաթերով փաթթուած էր, լինելով իջուածքի մը պատճառաւ: Այն պահուն ուր Ֆակին մտմուեց կ'սպրդէր սրահին մէջ, արուեստագէտը, իր մատներն ստեղնաշարին վրայ պտտցնելով իբրեւ նախաբան, ընդհանուր ժխոր մը պատճառեց: Ամէն մարդ երգ մը կ'պահանջէր: Երբ աղմուկն հանդարտեցաւ, նորատի կին մը եկաւ յաճախորդները զուարճացնելու չորս տուն երգով մը: Այդ տուներուն մեջտեղ դաշնակն իր բոլոր ոյժով կ'նուագէր յանկերգը: Երբ աւարտեցաւ, նախագահն հաւանութեան նշան մ'ըրաւ: Ցետոյ, իր աջ ու ձախ կողմը նստած արուեստագէտներ զուգերգ մը (դուօ) սկսան և ծափեր խլեցին: Հետաքրքրական էր դիտել այս խումբին մէջ գտնուող քանի մը անձերը: Ամէնէն առաջ նախագահը կար, որ կապելային տէրն էր, ըմբիշի նմանող մարդ մը որ, մինչ ուրիշները կ'երգէին, աչքերը չորս կողմ կ'դարձնէր, և երաժշտութենէն հաճոյք զգալու երեւոյթ ունենալով հանդերձ, ամէնուն ըրածը կ'դիտէր և ամէնուն ըսածը մտիկ կ'ընէր: Արդարեւ խորագնին աչք և սուր ականջ ունէր: Իր քով կ'գտնուէին երգիչներն որք անհամբերութեամբ կ'ընդունէին իրենց ընծայուած մեծարանքները, և յաջորդաբար կուլ կուտային երկոտասնեակ մը բօնչ, զոր իրենց վրայ ամէնէն աւելի սքանչացողները կ'հրամցնէին: Ներկաներուն մէջ կային այնպիսի դէմքեր որք մոլութեան դրոշմները կ'կրէին և ամէնուն ուշադրութեան առարկայ կ'ըլլային: Նենգամտութիւնը, վայրագութիւնը, գինովութիւնը կ'երեւային հոն ամէնէն զարշելի երեւոյթներով: Կիներ, ծաղկահասակ աղջիկներ, մոլութենէ թարշամած և չուայտութիւններով ու ոճիրներով աղարտուած, այս ահռելի պատկերին ամէնէն տխուր մասը կ'կազմէին: Ֆակին, զոր այս տեսարաններէն ոչ մին կրնար յուզել, արագ արագ աչքէ կ'անցընէր դէմքերը, բայց, ինչպէս կ'երեւէր, առանց հանդիպելու իր փնտռած դէմքին: Վերջապէս յաջողեցաւ իր վրայ հրաւիրել նախագահին ակնարկը, թեթեւ նշան մ'ըրաւ ձեռքով և սրահէն դուրս ելաւ: —Ի՞նչ կ'ուզէք, Մր. Ֆակին, հարցուց Ֆակին որ իսկոյն դուրս ելած էր հետեւէն: Չէ՞ք ուզեր մեզ ընկերակից ըլլալ: Վստահ եղիք որ ամէն մարդ գոհ պիտի ըլլայ:

Հրեան գլուխը շնցեց անհամբեր դէմքով մը և ըսաւ ցած ձայնով.—Հո՞ս է:

—Ո՛չ, պատասխանեց մարդը:

—Ոչ ինչ՞ն ալ լուր չկայ, հարցուց Ֆակին:

—Ո՛չ, պատասխանեց կապելային տէրը, վասնզի նոյն ինքն էր: Տեղէն պիտի չշարժի մինչեւ որ ամէն բան հանդարտի: Վստահ եղիք որ անոնց հետքին վրայ է, և եթէ երեւան ելնէ, կ ձերբակալուի: Պարնիի գործը կարգին է, ապա թէ ոչ անոր խօսքը պիտի լսէի: Կ'երդնում որ Պարնի գործին մէջէն ելնելու վրայ է: Հոգ մի՛ ընէք:

—Այս իրիկուն պիտի գա՞յ, հարցուց հրեան:

—Մօնքսը. այնպէս չէ՞, հարցուց կապելային տէրը վարանումով:

—Կամաց ըսէ, այո՛, պատասխանեց հրեան:

—Անշուշտ ըսաւ մարդն ոսկի մը ... ցոյց մը հանելով: Կ'կարծէի որ աւելի կանուխ պիտի գար: Եթէ համբերէք տասն վայրկեան սպասել հոս պիտի ըլլայ...

—Ո՛չ, ո՛չ, փութաց ըսել հրեան, իբր թէ, խնդրոյ առարկայ անձը տեսնելու փափաքին հակառակ, անոր չհանդիպելը բախտ կ'սեպէր: Ըսէք իրեն որ զինք տեսնելու եկայ և այս իրիկուն թող մեր տունը գայ: Ո՛չ, թող վաղը գայ: Քանի որ հոս չէ, վաղը գալն աւելի աղէկ է:

—Լա՛ւ, պատասխանեց մարդը: Ուրիշ ըսելիք չունի՞ք:

—Առ այժմ ոչ, ըսաւ հրեան սանդուղէն իջնելով:

—Աղէկ միտքս ինկաւ. ըսաւ միւսը ցած ձայնով, բազրիքին վրայ կռթնելով, ինչ յարմար ժամանակ է վաճառում մը ընելու համար: Ֆիլիփ Պէյըրր հոս է և այնքան գինով որ տղայ մ'իսկ կրնայ զայն բռնել:

—Ա՛հ, ա՛հ, ըսաւ հրեան գլուխը վերցնելով, բայց ժամանակը չէ հիմակ ատոր գործը լմնցնելու: Տակաւին ըսելիք կայ անոր հետ մեր հաշիւը կարգադրելէ առաջ: Ուստի ձեր ընկերներուն քով գացէք, սիրելիս և ըսէք որ զուարթ կեանք անցընեն քանի որ ողջ են: Հա՛, հա՛:

Կապելային տէրն ալ սկսաւ խնդալ և գնաց միւսներուն: Հրեան առանձին մնալուն պէս դէմքը նորէն առաւ իր մտահոգ և յուզեալ արտայայտութիւնը: Պահ մը խորհրդածելէ ետք, կառք մը նստաւ և Պէթնըլ Կրինի կողմը գնաց: Մր. Սիքսի բնակարանէն քառորդ մղոն հեռու իջաւ և մնացեալ ճամբան գնաց հետիոտն:—Հիմա, մրմռաց դրան զարնելով, գործը մեր երկուքին մէջ է աղջիկս, և եթէ թշնամութիւն մը կ'խորհիս հոս, ես գիտեմ ընելիքս, խորամանկնե՛ր ձեզի:

Ֆակինի ըսին թէ Նանսի իր սենեակն էր: Սանդուղէն ելաւ անշշուկ, և ներս մտաւ առանց կանխաւ իմացնելու: Աղջիկը մինակ էր. գլուխը սեղանին կռթնցուցած և մազերը ցիրուցան:—Խմած է, մտածեց հրեան, կամ թերեւս վիշտ ունի:

Այս խորհրդածութիւնն ընելով հանդերձ, ծերունի հրեան ետին դարձաւ դուռը գոցելու համար, աղջիկն աղմուկէն արթնցաւ, հրէին երեսը նայեցաւ և հարցուց թէ նոր բան կա՞ր: Ֆակին պատմեց Թօպի Քրէքիթի արկածները: Երբ աւարտեց, Նանսի իր առաջին դիրքն առաւ, այսինքն գլուխը սեղանին վրայ դրաւ և խօսք մը չըսաւ: Այնատենակը մէկդի ըրաւ անհամբերութեամբ և քանիցս ջղային շարժումով մը դիրք փոխելով, ոտքերը տախտակամածին զարկաւ բայց ամենքն աս եղաւ: Այս լռութեան միջոցին, հրեան սենեակին չորրջը մտահոգ ակնարկներ պտտցուց, ապահով ըլլալու համար թէ Սիքս դարձած չէր գաղտագողի: Անշուշտ գոհ ըլլալով իր քննութենէն, երկու երեք անգամ հազաց և քանիցս փորձեց խօսք բանալ: Բայց աղջիկն այլ եւս ուշադրութիւն չըրաւ, իբր թէ սենեակին մէջ մարդ չկար: Վերջին փորձ մ'ալ ըրաւ և ձեռքերը շփելով, ըսաւ փաղփաղուն ձայնով մը.—Ո՞ւր կ'կարծես որ այս միջոցին ըլլայ Ուիլեըմ, սիրելիս:

Աղջիկն աղիողորմ և հազիւ լսելի ձայնով մ'ըսաւ թէ չէր գիտեր: Կարծես հեծկլտալու երեւոյթ ունէր:—Տղա՞ն, ըսաւ հրեան, աչքերը Նանսիի վրայ սեւեռելով որպէսզի անոր դէմքին արտայայտութիւնը կարդայ: Խե՜ղճ տղայ, որ փոսի մը մէջ թողուեցաւ: Նանսի, ի՞նչ կ'ըսես ասոր:

—Տղա՜ն ըսաւ աղջիկը գլուխը վերցնելով, տղան ո՛ւր որ է, աղէկ է քան եթէ մեր մէջ ըլլար: Եթէ Ուիլեըմին համար վնասելի բան մը չպատահի, կ'մաղթեմ որ տղան փոսին մէջ մեռած ըլլայ և իր խեղճ ոսկորները ճերմկին հոն:

—Ինչպէ՜ս, պոռաց հրեան զարմանքով:

—Այո՛, այսպէս է, ըսաւ աղջիկն անոր երեսը նայելով ուշադիր: Ուրախ պիտի ըլլայի եթէ այլ եւս չտեսնէի զայն և գիտնայի թէ իր չարչարանքները վերջացած են: Ձեզ կրնար հանդուրժել իմ շուրջս տեսնելու զայն: Իր տեսքը միայն ատելութիւն կ'ներշնչէ ինձ իմ անձիս դէմ և ձեր ամենուդ դէմ:

—Է՛հ, դուն գինով ես աղջիկս, ըսաւ հրեան արհամարհանքով:

—Ե՞ս, պոռաց Նանսի դառնութեամբ:

CHARLES DICKENS (Oliver Twist.)
(Շար.) Թարգմ. ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ"Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ	3 Մճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ	1 ½
ՅԵՏՆԵԱԼ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	10 Ֆր.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ԲԱԺ." Բուդ լօֆալով	19
ՏԱՐԵԿԱՆ Բուդ-լօֆալով	3 Մճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36 Ֆր.
ՎԵՑԱՄ. 18 ԵՌԱՄՍ. 9 Ֆր.	

ԱՐՏԱՍԱՀ. "ՏԱՐԵ." հատը Բուդ-լօֆ 40 Ֆր.
ԱՆԳԼ ԼԻՐԱ 119 դրշ. — 20 ՖՐ. ՆՈՍ 94½ դրշ. — ՔՐԻՄԻՑ 55 դրշ.
Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառի համար ԱՆՀԱՏԻՐ: ... ԼԱՆԵՒԻՆ

Նամակի փոխ կ'ընդունուի 20 փարա 1 տողը ... փոխը 30 ... է ... ԱԳԱՀԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՆԱՄԱԿՈՎ:

Հաւքէի փոխանակ հանդէպ ... ի ...
Բաժանորդ ... Բոլոր ... ...
Չէտերուն և Փոխ" ... 20 փարա ...
Պոլսոյ և Գաւառի ... ...
Գրեաց ... ...
... 20 ... 100 դրշ ...
Առանձին ... ՉԷՆ ԳՈՐԾԱԾՈՒԻՐ : ... ՄԻՆ ՕՐԻՆ ...
Հր ... ...